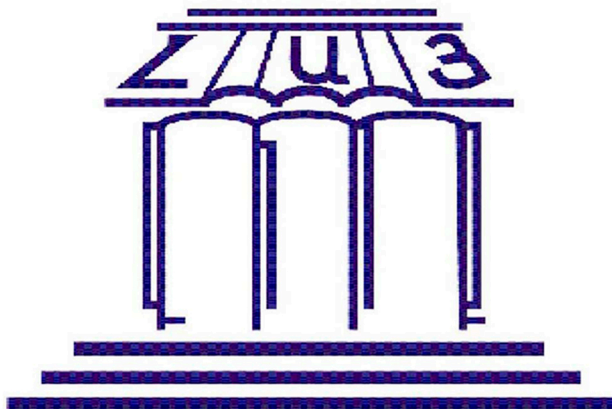

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

11 154

ԳԷՈՐԳ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ

ԺԵՐԺՈՒԱԾՆԵՐ

(1921—1931)

Ա Թ Է Ն Ք

Տպարան «ՆՈՐ ՕՐ»

1931 ՂՆԿՏՆՈՐՈՐ

891. 99

4-25

48

Հիշատակարան Կարգ. Զանգակատ

891.99
4-25

ԳԵՈՐԳ ԿԱՌՎԱՐԵՆՑ

Մարտի 1931

ՏԱՌԻՂ ԵՒՈՒԵԱՆ

ՔԵՐԹՈՒԱԾՆԵՐ

(1921—1931)

2584

Փեղազարդեց՝ ՄԵԼՔՈՆ ՔԷՊԱՊՆԵԱՆ

0151

1710

Ա Ք Ե Ն Ք
Տպարան ՀԵՈՐ ԹՐ.
1931

2003

«Ի զեսս Բաբելոնացոց, անկ ևստեմ
և լալաք, որպէս յիշեցաք մեզ անկ
զԱխովն:

«Ի մեզ ունեաց ևնգա կախեցաք
զկիստոսս մեր:

.....

«Զիսորդ երգեցաք զօրհնութիւնս
Տեառնէ՝ յերկիր օսար»:

ՍԱՂՄՈՍ ԺԼԶ. 1-4

93083-42

1119-2002

Ինչ, Քառուած Հովերու . . .

Յո՛ւլ, առուած հովերու, ո՛վ աստղաբաշխն ոսկերած՝
Հրաքրխային այլ բերրի կղզիներուն սափիրայ,
Ո՛վ սխռեանս ծովերուն իշխանը խա՛մ ու խառնաւ,
Նստորդներուն յուսաբեկ՝ դուն բարեխա՛ւս ռաւովրայ...:

Հիւրածեծա՛րք մեծանձն՝ Ողիսեսին, հալումա՛ս՝
Դեպի կարօն հայրենի, — ինչպէ՛ս եւ ես յառեցայ
Աւպնշական ամերուդ առարակին սրբաւաւ,
Որ ձեռքերէդ ընդունիմ հոգմալից սիկն՝ իբր ընծայ...:

Ջաւակներուդ չեմ գարմէն, — քերես ալ, ո՛վ գիտէ, ա՛հ...—
Որո՞նք լուծէ լուծ վախճան քեռայիսկան դառերէն
Դեպի Լեւոյս, Հելլեպոնոս, Լիպարեաններն ու Տրովա...:

Բայց անո՛նց պէս, — հագնի՛ն Նուլիացի, — մօտօրէ՛ն,
Աւանդութեանց հայրենի ու մայրենի բարբառին
Նա կը պաշտեմ նշխարներն ու շրխա՛նքը խորին...:

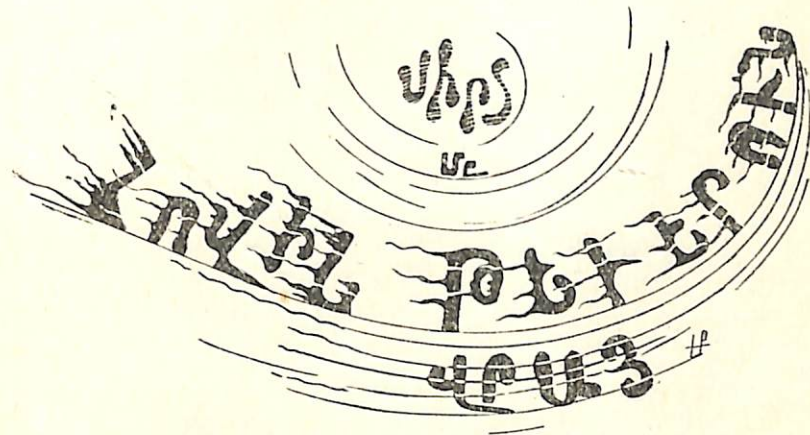
Տաւիկ Խաչեան

Օրհասին մօտ իբր այրի մայրն իր «ըզան»
Կուրծքիս վրայ զգո՛յ՛ս ես կը պահեմ — սո՛ւրբ բնծայ —
Պրուժան ու ժանս հովերու թիկն, որ չբլլա՛յ
Թէ զայն շուկն բարբառոսներն ու բանան...

Ու քէն միտ, հակասագրի լաստին վրայ,
Մեզ կ'օրօրէ նաւաբեկո՛ւմը վաղուան, —
Գոփչն իր հոգիս՝ անմահութեան կը բանայ,
Ու — արագնաց քոչուն — կ'երգէ անպայման...:

Ու ծառերէն անհարազատ, դէմ առ դէմ
Դիւրահրաւէ կղզիներուն կապուտակ,
Սա Նուրեան Տաւիկս տես՝ կը կախեն:

Սա կ'ունկնդրեմ երկոստան հովերուն
Դաւանաբաւ կրօնն որ, ա՛յնքան յսակ,
Վը սլուրջայ — մինչեւ, ծովէ ծով, հեռո՛ւն...:

Աշտարային Խեղդերի

Հովր ծառերուն մէջ կը ծնի՝ ճորէն...
Ու փաղփին վրայ, մեղամաղձօրէն,
Գիւտերն իր մրրին
Կ'օրէ մեղեդին:

Ուրուային նրա՛զն է զօս նիւղերուն՝
Ու քափ կու տան, ծա՛փ կը զարնեն, հեռուն,
Պարազ մահադէմ
Տերեւներուն դէմ:

Եւ հոս, ուր չեկաւ դեռ փողոց Աշեղուն՝
Վառել ցուրտ մանիկն հեւովն խմստուն,
Կարօքս — լացի՛
Նրման կը յածի...:

Հոնկէ՛ ուր սրտերն իրենցմէ՛ կտրան,
Ես ինձի՛ դառնալ կ'ուզեմ, — ընդունա՛յն...
Ճանապարհիս վրայ՝
Ո՛չ մէկ ուսնվիրայ:

Հերոս, — քէն միտ մոխր ու սոսաւի, —
 Երազն ուրի՛շ էր... զարուն մը պակաս
 Ունէի՛ բայց վարդ
 Մ'աւելի զրուար... :

Յիմմ, — աներգելի երգերու բնար, —
 Այլեւս ընդունիլ հոգիս չի՛ կրնար
 Սարսուռներն /անհուն
 Հասնող աչքերուն... :

Ո՛վ հոգի մաշող դուք անմա՛շ հոգիք,
 Անբաժին հոգւոյս անբաժան ընկեր,
 Զիս նորէն իմ հէ՛ք
 Մերերու տակ... :

ՔՆՆՆ ՔՆՆ ՔՆՆ...

Անմահական շի՛թ մը մեղրի, բերնիս վրայ
 Որ եեզմով կը բողբոջանայ...
 Զըմեռնանար արշիս վրայ շա՛ղ մը պայծառ՝
 Որ շափքնել զիս կրցար...

Ահաւէկ փո՛ւնչ մը վարդերու, ուռնգիս գէ՛մ,
 Որ միտ զարո՛ւն կը շնչեմ...
 Մահներու սակ տալի՞ք մ'արդեօք տառնադեայ,
 Որ ձեռքս ընդմիտ կը դողա՛յ... :

Խոնչ ուտերու վրայ պատմութեան մը բեհեզ,
 Որ չար աչքէ զիս պահես...
 Կամ աղաւանդե բա՞րձ մը՝ զիսուս սակ նրոն,
 Որ միտ թղթէ՛ք երազեմ...

Այֆերու խոր յաւերժացած բի՞թ մ'արդեօք,
Որ միայն ֆե՛ղ, անձկանօք,
Ես կ'ընդունիմ ու կը սեսնեմ ու կը զգամ,
Ա՛հ, ամենա՛ւր, ամէ՛ն ծամ...

Հե՛ծք մը հոգւոյս կամարներուն տակ մարմար,
Որ զիս հնչո՛ւն կ'ընէ յար...
Երանութի՞ւն, վրնասութի՞ւն, ի՞նչ քէ թոյն
Կաս ու չըկա՛ս, — ի՞նչ ես դուն :

SILENTIUM AMORIS

Ամէն մէկ հովի՛
Թրթռալ քով քովի,
Ու ձա՛յն չունենալ, — չը խենթենալու
Համար գուցէ՛ մօ՛ց այնքան իրարու...

Իրարմո՛ւլ առլի՛
Նոյն կարօտին ուրդն ակօսել, ու լա՛լ... —
Զուգանեռական զոյգ մ'առու գուլալ՝
Միջ անխառնելի..

Ու, — ծովաւ սրտին անկա՛ւմ երկնքի, —
Համբուրուի՛լ կարծես...
Ու յիշե՛լ որ միջ սէրը կ'ընկերկի
Հորիզոնէն պէս...

Ու, բերան բերնի, յառի՛լ րդագին,
 Ու լրռե՛լ նորէն...
 Մինչ անհունօրէն
 Կը նաւաբեկի փոքորկուն հողին...

Ու, գիւերին հետ ու գիւերաւան մէջ,
 Անբաժանելի՛ բաժանումէն վերջ,
 Վերադառնալ տուն՝
 Ու մոնչե՛լ անհուն...:

Ն Ք Ե Ր Կ

Լիառագաս եկած անծիր ափերէն,
 — Երկու նաւեր՝ որոնք մեղմիւ կը սահին
 Դէպի հոգիս, ջուրերու վրայ լուսնային, —
 Աչքերդ՝ արմաւ, մեղր ու հաշիւ կը բերեն...

Ու — կռուկներո՛ւ տար — նայուածքներդ՝ աւանդին
 Աչքերուս զորս դաւաճեն ի վեր կը նախեն
 Հո՛ն ուր՝ դժբախտ անցեալին պէրն մոխիրէն՝
 Պրտակ առած շամբերն երկի՛նք կը նային...

Աչքերդ զիս կը լացնեն՝ն... — վասնզի՛
 Ըսպատումէն վերջ աւելի՛ հեճագին՝
 Արժուարօժ անոնց զգուանքն ըզգացի...:

Փակե՛ր զանոնք — ու մեղունքեր դառնա՛ն
 Թող փերակներն իրենց... Արբիւ իմ հոգին
 Դիմանալ չի՛ կրնար այսօրն քաղցրութեան...:

Պայրի՝ Պեղու . . .

Վայրի՝ մեղու՝ որ ինճամուս եկեր բո՛յն
Ես դրե՛ր սա ձեղունին խո՛ւնն րդակուն,
Ու բզզիւնովդ անկարեկիւր, օրն ի բուն,
Հակեին աղէ՛ս կը մաղես փաղըր աղջրկան...

Երազդ ամուլ փառ օսլէ վերջ ընկունայն՝
Ծաղկէ ծաղիկ, դաշտերուն մէջ ծովծրփուն,
Դաւնադայլայլ այդ նըսեհին զրթութեան
Գուժկան ըսուերդ, աւա՛դ, ինչո՞ւ բերի՛ր դուն...

Որ գոնէ մահդ պարի — սրտին մէջ կոյսին,
Անփաղելի մեղրին ի վրէժ՝ ախսածէս
Մա՞ղձը կ'ուզես փովել անարգ խայթոցէդ...

Ինչպէ՛ս կ'ուզեմ, մէ՛կ հարուածով, մեղկ ու սին
Խրելի բունիկդ առաքսաղէն, ժա՛նս մեղու...
Միայնք քէ փաղըր աղջրկան ձե՛ռքը բողու...

Նախազգացում

Սիրականս այցի՛
Պիտի գայ ինձի, —
Զի աւետաբեր միջաս մը կապոյս
Եօրն անգամ իմ շուրջ բզզաց, ինճամուս...

Ան կը զարդարուի՛
Հիմա, — զի ծաւի
Հայելիս լոյսո՛վ կ'ողողուի յանկարծ,
Ու կ'այլափոխիմ ես անոր դիմաց...

Արդէն կը մեկնի: —
Եւ ամէն ծխնի,
Զերբ միեւնոյն ձայնն երկու քառի վրայ,
Մեր սան մէջ երկար ասեմ կը քրքռայ...

Ան այժմ կ'անցնի
Փողոցէն, — փանգի,
Իրենց շէմֆերուն վրայ, հարեւան
Կիները շաղկապի նորէ՛ն կ'երեւան...

Դո՛ւռն է: Բախեցի՛ն: —

Գուցէ փողոցին

Մէջսեղ կասեցուց զայն սրղու մը ձին՝

Քայլախազ մը քե՛ւն իբր հողմաղացին...

Բայց դեռ կ'ուշանայ...

Ու, սե՛ս, ակամա՛յ

Կը սլոցին աչքերս, ինչպէս մրժուռին

Ծոց շաղաւօտի աստղերն ու լուսին...

Վա՛յ իրեն... չեկա՛ւ:

Կասկած մը տակաւ, —

Անդունդ որ զԱստուած իսկ քաղել կրնայ, —

Կ'որոտայ սրժիս խոր՝ խո՛ւլ, անխընայ՝...

Սրտի մը, — պսղո՛ւնց

Մը հողի, — վաղա՛ւց

Եթէ տիրանալ տուեցաւ մեզի,

Զիս քարկոծեցէ՛ք... — Ես արտասուեցի՛ք...

Հոր Բանկում

Հողմակոծ է, սե՛ս;

Հոգիս, — հին պարտէզ՝

Ուր սէրերս ինկան տերեւներու պէս.

Քանի՛ մեռելներ են անցեր, գիտե՞ս,

Քարուքանդ արեւ...

Քեզ համար շատեր

Կ'ըսեն որ՝ քիթեռ

Ուստիւ համար երբ ինկար դաշտեր,

Փուշեր ու փոշի՝ քերիւ լոկ ու դեռ

Արիւնք մատեր...

Ի՛մ ալ կը դողան

Շրթներուս վրան

Հին համբոյրներու մոխիրն ու մեղան...

Նւ ա՛լ չեմ, ալ չե՛մ հիմաւուրց տղան՝

Շէնճող, անվարան...

Այլ, — եթէ չնչին

Իմ բախտս բաժի՛ն

Կ'ուզես, — դեռ պահած եմ կայծ մը վերջին՝

Ուրվ հրդեհել կրնաս բոլ հոգին

Ու հոգիս — կրկի՛ն... :

Մանչուսիան

Կը զգամ որ կա՛ս դուն անսլայման, զի Աստուած
Ուզեց որ մէկն իմ ըստերիս հետեւի...
Եւ ինձ այնպէ՛ս կը բռնի որ, քեւ քեւի,
Զոյգ մ'արծիւներ ենք անհունին մէջ նետուած...

Կամ ծըննդոց օրն Արարչէ՛ն արձակուած՝
Սիրեւրու սիրեն հալածող նե՛ս մը ցաւի...
Կամ նառագայթ մ'արեւու, վի՛ն մը ծաւի,
Իրարու մէջ եւ իրարու զրկացուած...:

Ուր մենութիւնը կայ միայն, հո՛ն ես դուն...
Ժրիտրին խոր ալ խածամուծ, մելանոյց
Կը լրսեմ ձայնդ, — աներեւոյթ լրճութիւն...:

Ու միամիտ, ու մաքրակրօ՛ն մանկութեա մը,
Կը հաւատամ ու արդէ՛ն խկ — քէեւ ու՛՛՛ —
Եկեր օրօ՛ր կ'երգես երդիս ճակ անամայ...:

Քոստէ

Նարնջիներն անուշ ցաւով մը կ'ուռին,
Ու կ'օրօրուի հովէն կղզին երգասաց — :
Յենում հակասու երկիւղած
Ոսիկ գերմակ տարտուռին...

Շնչեմ անոր նիրճանկան լուսասին
Աստուածաբար բոյրն որ աղե՛րսն է հոգւոյդ...
Ու գոյութեանս անօգուտ
Մոռնալ մոռմո՛քը ոսին...:

Դոյզն հառաչա՛նքն խկ յամենայ. — ես քեզի
Քրնար մը մունչ, դուն ինծի կո՛յր երածիւս...
Կը վախճանի սէրը նիւս՝
Ուր ըստելո՛վ կը սկըսի...:

Թող զգուանոյց վարսերդ այսիս սրովեն.
Կուպերս առանց կարելու ցօ՛ղ առնեն հուր...
Ու հոտոսե՛նք ցրմբուր
Անուրջին վա՛րդը — բուլեն...:

Մուծին Մէջ

Ո՛հ — մի՛ վառեր լոյսը լրես ու դաւանան.
Թող մութին մէջ ըզզամ աչքերդ, ու լա՛մ անձայն...

Աստուծներու անմահ նեկսարն ես կը խըմեմ՝
Երբ կը հոսի այսերս այրող արցունքը մեղմ...

Թէ ինչո՞ւ լուռ եմ՝ չըլլա՛յ որ հարցընես դուն. —
Սիրսն աւելի՛ խօսուն է՝ երբ հա՛մը է լեզուն...

Կարծես հոգիս կ'ըլլայ բուրեան ուխտատեղի՝
Հառաչներուդ հովն երբ վրաս կը դանդաղի...:

Դուրսն անձրեւէ՛ քող սանձակոծ, քամին ոռնայ.
Աշխարհի մէկ անկիւնը մեզ աշխա՛րհ մոռնայ...

Ես երազե՛մ քող կուրծքիդ վրայ, եւ դուն հսկե՛. —
Գիտնա՛լ քէ կամ ու կաս՝ ինծի Անհունն իսկ է...:

Մեկնելէն Ձերջ

Թէ պիտի մոռնար
Յեղակարծ գալուն պատճառն անհրճար,
Ա՛հ, ինչո՞ւ զրնաց: —
Ժրպիսն աչքերուս մութին մէջ մընաց.
Բոյրը՝ մասներուս
Դողին վրայ գունաս,
Եւ աղերս մ'անյոյս՝
Մասներուս հրատ...

Ու դեռ կէսաբա՛ց
Է դուռըս, — բերնի մ'հանգոյն սիրաբաղձ՝
Համբոյրէ մը վերջ... —
Վ,ի՛հ, — որու շեմքին, ծիծաղով մը պերն,
Նետեց, անվրդո՛վ,
Իր վարդն երեսիս.
Կարծես քէ վարդո՛ւմ
Ուզէր խոցել զիս...:

Ու դառն եւ յուրքի
Հոգւոյս մակընթացն անա կը յորդի՝
Աչքերէս խրոնով...
Ու, — իբրեւ աստղերն, անհուն դողերով,
Կը ծխւին առ շիրք, —
Թելէն ակունքիս՝
Մարգրիտ առ մարգրիտ՝
Կը փակուի՛ հոգիս...

Ու հեւք մը բախձոս,
 Օրրելով ծրգօսն երազիս բաղձոս,
 Թի՛ն կ'առնէ արեւս՝
 Արեւն համբուրել ուզող ծիսի՛ն պէս...
 Մինչ կանքեղիս շուրջ,
 Յայգաթիթեռնի՝
 Թեւ մը լուսանուրջ,
 Ի դձէն կը մեռնի...:

*
 * *

Հիմա կ'աղօթեն
 Սիրտերն որ կ'այրին սիրոյ կարօտէն...
 Ու, — զերթ՝ խրոտվուն
 Ծովուն վրայ ջերմիկ հրածե՛օսն արեւուն, —
 Մենք կը դեղելիճ, —
 Ես՝ իր աչքերուն
 Մեղրին մէջ, եւ ինք՝
 Սրտիս խոր, — բերկրո՛ւն...:

Հողմակոծ եւ ցուրտ գիշեր է վաղուց...
 Եւ ան սիրելու ցուն այսե՛ղ քողուց...:

Պիեղի՛ն Անիւս

Կանանչ օր: Ճամբուս վրայ, ողորմո՛ւկ,
 Հովերուն զբաժ խոպոպն անուշակ՝
 Գրայ մանիշակ
 Մ'աչեւով սամուկ:

Հազի՛ւ զայն տարի
 Բերնիս կարօտին, — ա՛հ, քերքերն ինկան՝
 Ինչպէս կանքեղին շուրջ բախառական
 Թիթեռներ բարի:

Այն ասեմն հանչա՛յ դեղին սի՛րսն անոր...
 Ինչպէս այն աղուոր
 Աղջրկան հագին՝ զոր շա՛ւ սիրեցի,
 Ու դաւե՛ց ինձի...:

Նրբին մասներուս արուե՛սը կ'երգես,
Վասնզի գգուե՛լ գիտեն անոնք քեզ...

Կ'ըսես քէ բերանս անհուն կակաչ է.
Բայց բերանդ համբո՛յրս է որ կը կանչէ...

Աչքերդ աչքերուս կը զմայլին բոցէն.
Զի պակերդ անոնք արցունքո՛վ կ'օծեն...

Բայց չըլլա՛յ արհա փառքը պատմես, կի՛ն,
Դուն դեռ չե՛ս ճանչնար աւեր իմ հոգին...:

Ա՛հ, վաղը տո՛ւս իրկեանար՝
Ծառերուն սակ մորճակամար...

Ու միասին,
Լուսնի լոյսին,
Ծառերուն սակ մորճակամար,
Ին՛ք անպատում
Ահով — սրտում
Հոգիս մահո վ անմահանար...:

Կողին — կիբա՛ն
Անմըխիբար —
Հեծէր՝ հիւժող ասդերն ի վեր.
Մուրին — ազոա՛ւ
Համայնագրաւ —
Տայինք մեր սիրսն լղձանրէր:

Հազար համբոյր,
Երազ ու բոյր
Մեր սրտերուն յորդէր գունդն...
Անդ ու եզերք
Ու սիւղերք
Օծուէր սիրով — անհունօրէն:

Մինչեւ հեռուն
Ափսոսներուն
Հնչէր այգերգն անաբեկող,
Ու քա՛ռն իրեն
Դառնար ամէն
Շրջիկ ասպետ, զինով ու գող...:

Եւ իրարու
Գիրկ, մեր աղու
Հրածեօք եօ՛րն սնգամ փրփրէր...
Թուէր — ծիրա՛ն
Մեղրածորան —
Շրքներու մէջ երանաբեր...:

Օ՛, այն ասեմ,
Իր արմատէն
Խրլուէր հոգիս անձկակարօս,
Ու դառնայի
Ես ամայի
Փողոցներէն, — միա՛կ անցորդ...

Շարժուն միա՛կ
Իրն՝ անէակ
Գիշերին մէջ, — հնչո՛ւն լսուէր...
Ու սրտիս մէջ,
Վերջին անվերջ
Իր համբոյրին ձա՛յնը լրսուէր...:

Ծառերուն տակ մտնակամար,
Ա՛ն, վաղը շո՛ւտ իրիկնանար...:

Մեկնում

Հրածեցն այս՝ ինձի այնքան բընական
Կը բըլի, առանց դառըն մորմոխի,
Որ կարծես նամբորդն եմ յաւերժական,
Ու պարսական չե՛մ եղած ոչ ոքի...:

Գուցէ վերադարձ երբեք չունենամ:—
Վախճանն ամենուր կը սպասէ մեզի...
Ու մեր վերջնագոյն որոնումն, յոյսի
Համբաներուն վրայ,— Մահն է սուրածամ...:

Փայտուղիներու ընդերքէ՞ն խաւար
Թէ՛ վիհներ կապող կամուրջներն ի վար,
Հրեշտակը փաղէ՛լ պիտի գայ հոգիս...:

Ո՛վ գիտէ: — Քու սէրդ, առածի՛դ նարոս,
Պրկընդ շղթան է կապուած արեւիս,
— Հեռասուզման հետ յարանուն կարոս...:

Ռիստուն

Այն հեռասանն՝ ուր կ'ապրի ցաւն իմ անձիս
Պարտէզ մ'է այժմ ուսկից խորեակն է անցեր,
Եւ որուն — երբ ծաղկի գիւղերն ասղաջեր —
Ցանկապատին մօտէն յուշիկ մը կ'անցնիս:

Զիս կը լրսես, — ու դալկուրիւնն իմ հակիս
Կ'ըսէ քէ հոն ես կը սպասեմ քեզի՛ դեռ...
Ու, բերնիդ վրայ դա՛րձեալ երազ ու վարդեր,
Ցամբած հորին քով վէճիս հետ կը նրսխս...:

Կը վարակուին նորէն սալերդ արցունքէս.
Ու սիրասարսի սերովքէի քեւերուդ
Անկարելի փաղցրութեան մէջ զիս կ'որրե՛ս...:

Ա՛յնքան ըզգոյ՞ս — եւ, ո՛ւր, աւա՛ղ — որ դուն քեզ,
— Ո՛վ միսն հոգւոյս, ըղձակաբո՛ւմ անօգտէս —
Ներող սիրոյդ մէջ իսկ ժրլաս՝ կը ժխտե՛ս...:

Ըսիր. «Երգե՛լ սորվեցուր ինձ:» — Ու խոնարհ,
— Ձը գիտնալով որ այնքան մօտ իրարու
Հեւքըդ հեւքիս մէջ արդէն ե՛րգ մ'էր աղու, —
Թեւըս քեւիդ՝ լուսամտիսին տակ նստար:

Ես լուրջ՝ որքան պիտի կրնար չար տղու
Ափերուդ մէջ ըլլալ բռնիկ մը բռնառ,
Թորովեցի՛.. եւ սակայն դուն չիմացար
Տրտիւր արտիս՝ որ երգերով կը զեղու...:

Հիմա գիտես հասած ու յանգ, շեւտ ու չափ,
Եւ ա՛լ մասիս մը, քերթ մը բուղթ բա՛ւ են քեզ
Որ, սրբազան հուրն երբ վառի, դուն երգես...

Այլ վի՛րն մը կայ միշտ արուեստէ՛ն ալ անչափ՝
Որուն քաթիւք եմ ես հոգի ու հրնար...
Իցի՛ւ. քէ զա՛յն չափել հոգիդ կարենար...:

Կը յիշեմ օրն — անո՛ւց ցաւ —
Երբ, հեշտանալով մ'անապակ,
Ձեռքդ ձեռքիս մէջ կրակ՝
Իբր ափ մը ձիւն հալեցաւ...

Իբր ափ մը ձիւն կը հալի՛ն
Աչքերս հիմա բուռիս մէջ,
Ուր տակաւին անցեալին
Կը նարնասի հո՛ւրն անժէջ...

Մոռնա՛լ: — Թաղո՛ւմ կենդանի.
Կոտորման անո՛ւց մորմախիս: —
Աղանձեռուն իմ հոգիս
Ամէն ժամ քե՛զ կ'ընդունի...:

Եթէ Երրորդ ակէ ակ
Ի խնդիր բոք ծառախս,
Ճամբու վրայ կ'երեւիս՝
Իբր անդրուծ մատրուակ...

Ու կը ժպտիս, — Եւ ի՜նչ գով
Թաքիչներուդ է շրտագն...
Ու ձայնդ, հաշիւ ու նրագ,
Ձիս կ'օրօրէ ծովէ ծով...

Յիշե՛լ: — Ապրո՛ւմ դամբանի.
Անդարձին քա՛ղցր ապաւաւ: —
Հոգիս — նրժո՛յգ խօսաբաւ —
Քեզ իր վրա՛ն կը տանի...:

ՄԷ ՔԷԱ ՄԷ...

Ո՛չ եւս ալ ձեռներուդ
Քաղցրութիւնն ըսպիտակ,
— Զո՛վ կայլակ
Հոսանուս —
Պիտի զգամ հակսիս վրայ...

— Ահա մա՛հն առօրեայ:

Ա՛յ ի զո՛ւր օձաման
Իր սպասեմ ծովեզրին՝
Ժամադրին
Անժաման,
Ունկնդիր՝ աւագին...

— Ասուպներ կը հոսին:

Ըսպառո՛ւմ անողոք,
Ըսպառո՛ւմ ընդունայն...

Ա՛հ, դուն այն
Ձե՞ս արդեօք,
Ո՛վ երազ որ անցաւ...

Ո՞վ էր այս որ անցաւ:

Ու հովե՛րը գուժկան,
Ու ծափը փրփրադէզ,
Ու լրճես
Լուսնկան
Կը սուլեն դիւսձայն.

— Ո՛չ եւս Ան, ո՛չ եւս Ան...

Ջեռակայ Ջամբոյր

Ըսուերով օծուն
Խուցին մէջ ամայ,
Իշիկուան ծամուն
Մենութիւնն հիմայ, —
Մենութիւնն եղբա՛յր մ'է երազամոյն՝
Զոր հոգիս հինէն, հինէ՛ն կը նանչնայ...:

Ճակասն ավերուն
Մէջ կը հեկեկայ...
— Օ՛ միակ բեղուն
Քաղցրութի՛ւնն որ կայ՝
Վարդի մը թերթով չէ՞ յորդիլն հոգւոյն...
Եւ արցունքին մէջ վարդի թե՛րքն ահա...:

Գունա՛ս վարդի բերք՝

Զոր իրմէ ծածուկ

Պահեր Լմ ես՝ — մերք

Անո՛ր, անբերուկ,

Շրթներու կրակն աւանդելու գէթ, —

Ֆնչո՞ւ այսման դող, կառօս, արտասուք...

Զուրակը ծնօսին,

— Խուցին մէջ ամայ —

Հեծփով մը յետին՝

Մենուքիւնն հիմայ,

Ճրպոսն իբրեւ հին աւուրց մեղեդին՝

Կը փաղէ համբո՛յրն Անոր հեռակայ...:

Պղտիկ Աղջիկ...

Պղտիկ աղջիկ, մոնազիս

Դռնէն անցի՛ր ամէն օր.

Աչքերու մէջ բաւ է ուր

Լոյս ժրպիտով մը նազիս:

Սիրել քեզ՝ չե՛մ կրնար ես,

Որ մի՛ գուցէ քեզ այրի. —

Ուսիդ վըրայ քող քառի

Ե՛րգ մը միայն փնարէս:

Ճամբայէն՝ ուր կորուսին

Շատեր իրենց մասանին,

Քեզ իղձերդ ո՞ւր կը սանին, —

Ո՞ր աշխարհին, ո՞ր յոյսին...

Ո՛վ մանկունիս, տո՛ւր ինձ գէթ,

Բերնին կայլակ մ'արիւնով

Ու բարախուն աննունով,

Փետո՛ւր մը լոկ քրտիչփեղ...:

Իմ Արկուսթան...

Իմ երկուորեակս, աւա՛ղ, դուն չե՛ս դեռ ճանչնար...
Ան, — որուն լա՛յն կը բանամ դուն իմ սրտիս,
Ան, — որուն հետ կը համբուրուիմ գաղտնաբար
Աչքերուս մէջ՝ ուր, մի՛ւս կապոյտ, կը ծպտիս...:

Օրն երբ հանգչի՝ մըխիթարե՛լ կու գայ զիս,
Յանախ գինով, — զի այլապէս չի՛ կրնար...
Զեռփն դառայն մը մերք, երբեմն ալ՝ քնար...
Ու մահնիս մէջ կը դառնակցի երազիս:

Զայն ինծի պէս չըկարծես բիւս ու խելառ,
Դիմակ չունի՝ աստեղապատ իր հոգին. —
Բերկբարենէդ պիտի լայիւր, երբ լար...:

Ու մինչդեռ խին մ'ինծի բաւեր պիտի, — Ծո՛վ,
Ան, — մըրբկահա՛ւ՝ կրտուցն եւ կուրծքն անդունդին, —
Կ'օրորուի կոյս Մարգրիս զո՛ւր երազով...:

Զայաբուսիւն

Հեռուներէն լոյս արձակող փարոսին
Ներքեւ՝ հարբա՛ծ, ես կը գայիմ անճառայլ...
Եւ իմ օրքներս արցունքիս հետ կը խօսին՝
Փոխան բերնիդ, այլապէս ա՛յնքան շրտայլ:

Ես — սարագի՛ր սրէդ, սրտիս մէջ՝ դուն ալ.
Աչքդ աչքիս մէջ, ու հոգիդ՝ ուրիշին...
Ես — հրատչո՛ւր, ակնադրիւրին մօտ զուլալ,
Եօքն օտարի մըտակ՝ հունձէ՛ր անբաժին...:

Երբ մեղքիդ մեղաւորն ե՛ս չըլլայումս՝
Հարկ է մոխի՛ր մաղել կանաչ հստերուս,
Վերադարձո՛ւր ինձ գէթ ժրպիսս իմաստուն...:

Որ կարենամ վերագրուել աստղազարդ
Հրապարուսիւնս — անձնատն՝ դրօշ, — եւ ազա՛ս,
Զայն իմ նակիս վրայ պարզեմ չորս հովերուն...:

Անքերուն խորհրդ

Ըսիր. — «Նայէ՛ մէյ մ'աչֆերուս» — ու փախար,

— Յաւի սե՛ւ աչֆեր —

Գիշերին մէջ քողով հոգիս դողահար...

— Դաւի դե՛ւ աչֆեր —:

«Մէյ մ'աչֆերուս չափէ նախին անամուռնչ,

— Աղի ծո՛ւլ աչֆեր —

«Տենչերու ի՛նչ նաւաքելում անշուռնչ...»

— Թախիծո՛ւլ աչֆեր —:

Ձեռներդ հիմա սրիս մոխի՛րը կ'ալիւն,

— Ահալի՛ աչֆեր —

Սեւցաւ կարապն հոգւոյս անդուլ սրգալէն...

— Մահալի՛ աչֆեր —:

Թարթիչներուդ մեղրին կըպա՛ծ մընացի,

— Մեղրի՛ գոյն աչֆեր —

Տո՛ւր ինձ քեւես, հերի՛ք հարբած մընացի...

— Լեղի քո՛յն աչֆեր —:

Մաղում

Ի՛ր երբեմն, աւա՛ղ, բերկրանքը կայառ,

Գարունէ զարուն՝

Նրման զառներուն՝

Կը վերածընէր սրիս մէջ դալար...:

Ու հոգիիս մէջ, ծաղիկ առ ծաղիկ,

Ցողաքում ուսէ՛ր

Կը քորուէին, Տէ՛ր,

Իննհասուր սիրոյ ձեռներն եղանիկ...

Ու շրճա՛յլօրէն, առոյգ հասակիս

Վարդերն ու ծիծաղ՝

Իբր արեւ ու շաղ՝

Հորիզոններուն կ'արձակէր հոգիս...

Ու երբ քափառիկ երազներէս մին

Դառնար կարեւիլէ,

Համբոյր մը բա՛ւ էր

Նորէն առի՛չ տալու մազկրոնի՛նչ քեւին...:

Այլ, աղօս յոյսի մը հիւսիսայգին,
Երբ դեռ կը սիրէ՝
Այնքան կոյսերէ
Անկիծուելո՛ւ չափ սիրուած այս հոգիքն...

Հոգի՛ն այս՝ որուն ալ ա՛յ մէկ հրնար
Ու հար կը մընայ
Բուծուելու, — հիմայ
Նոյնիսկ ասելի՛ դառնալ չի՛ կրնար...:

Փ ո չ ի

Որ ընդունայն քօցի՛ առէջ առ առէջ,
Տէ՛ր, չըբողիւր շունչիդ հրա՛ւեր բողբոջ
Բացիր մասեանն որոմութեանդ էջ առ էջ
Ու հընցէն զիս հանեցիր ողջ առողջ...

Հեռուներէն երկարող ձեռք մը դողդոջ
Եթէ սնարիս վերեւ նայնիսկ գրէ — վերջ —,
Հոգիս հնչո՛ւն է ծափերով դեռ ամբողջ,
Ծաղկեփունջերն ալ կը խնդա՛ն գրկիս մէջ...

Բարի գալո՛ւս՝ անակնկալ եկուրիմ,
Եւ արձակո՛ւմ եեզ, քիթեռնի՛կ մոլորուն. —
Մեր սերն ամուլ եղաւ՝ անէ՛ղծ ըլլալուն...

Եւ ինչ որ ինձ կը մնայ եզմէ՛ տակաւին,
— Ա՛հ, ի՛նչ կորուստ որ ես ոչինչ կորուսի... —
Կը քօթափեմ մասներէս, — քի՛չ մը փռի:

Մաղթերդ.

ՀՐԱՆՏ ՔԷՕՍԷԵԱՆԻՆ

Եղիցի լոյս փեսայութեանդ օրն, Ելբա՛յր,
Ու ծագէ ծագ վարդասաններդ բացունին...
Ու հոգիիդ խոր — հառագա՛յր ըմպած վին —
Հնչէ հրեռանման երազին, նո՛ր ու փառփառ...:

Դժնէ համբուն վրայ, հարսիդ մէ՛ն մի քայլին,
Տասանկը հա՛սկ դառնայ ու քա՛րք՝ զոհա՛ր...
Ձեռ ծունգերուն սերովքէնե՛ր առնեն քառ,
Ու նաթօսին՝ ծիածաններն ըզմայլին...:

Ձեռ ուսերուն՝ ծրղօսին վրայ ծի՛ս մ'իբրեւ՝
Կեանքին ըլլայ բեռն օրօճուն ու քեքեւ,
Մինչեւ իջնէ զոհութեան ձիւնը մահուր...:

Ու հրաւիրակն երբ լեւնազոյն գայ յնճեկ,
Լոյսերն, յոյսերն ու սէ՛րն ըմպած ցըմբուր՝
Իցիւ անո՛ր ալ միասին՝ ձեռք մեկնէք...:

Ե Ղ Ե Գ Ն Ա Փ Ո Ղ

Ճամբան

Ճամբան գետակ մ'է կարի՝
Լիալունսին ճակ անդորր.—
Անոր ամբողջն է յուրի
Ծաղիկներով մեղրաբոր:

Մինչեւ հովսին մէջ հեռուն,
Ճամբան գետակ մ'է կարի՝
Որուն երիզն երազուն
Անտառին ծոց կ'աննետի...:

Մերք հովէն շաղ կը կարի
Վառ օրներու սարսուռին.—
Ճամբան գետակ մ'է կարի՝
Ուր հեռանցներ կը փրփրին...:

Կ'ուզե՞ս երբանք զուգովին,
Հոն ուր հոգին կը զայրի,
Հոն ուր հոգին կ'անգայտի
Երազին մէջ ու հովին...:

Ճամբան գետակ մ'է կարի...:

Ծառիտուն անձի փերուած կուծիւ՝
Հորիզոնն է վարդ...
Անցնող առաջին,
Մարդու բարեւին պէս հո՛ւն է զրւարթ...

Քիչ մ'ալ — եւ այդուն ոտայնն ոսկեման
Կը մտնէ սուսակ...
Հնչո՛ւն է համբան՝
Կաթնաբեր կոյսին երգովն ըսպիսակ...

Շաղին վրայ բոկոսն աղջիկն է զրւարթ
Իմ մոլար յոյսին.
Որ ճարդոս ու վա՛րդ
Կը ցանէ—կ'անցնի մինչ սափորն ուսին...

Ո՛վ հանդիպելու երազն ոսկեման՝
Լուսանձրեւին տակ...
— Հնչո՛ւն է համբան՝
Կաթնաբեր կոյսին երգովն ըսպիսակ...:

Փրփրանք, նուշներ
Շաղ ու ճափա՛կ են ձիւներ՝
Մարմանդներուն վրայ զով...
Եւ ակադնուն, ակադնուն
Գարնան հրգո՛ր աւիտով՝
Այցին ճափե՛ր է այգուն...

Շաղով շողուն՝ կը հեւան
Այգն ու այգին հոտեւան՝
Նոր կուրքերու երգով...
Ու կախաւուն, նորածին
Ուլեր ծաղի՛կ կ'արածին
Մարմանդներուն վրայ զով...:

Ամէն քերթի ունկն ի վար
Օղեր ցողէ քրքովառ...

Ուռիներու շրափին
Գուռներուն հե՛ծեր մեկին...

Օ՛ր թիթեռներն ռսկեման
Երբերին մէջ ցանուցիւր,
Ու երգը, ե՛րգն անսահման
Երծառներուն ծիրածիր...

Կը պսպրդայ — կարկենա՛ն՝
Շուրջը զմռուխս ու սափիւր —
Հիւղիս կատարը կարմիր՝
Արեւանին վրայ բլրան...

Շանիներու շուփին — հո՛ւվ
Ու լընակներ քսոււեքի...
Հեռա՛ւն — կածան մը գինով՝
Ու սարն ի վեր կը ծիւրի...

Այսեղ նարկիս, հոն նարդոս,
Հոգիս այսեղ, հոգիս հոն...
— Երանութի՛ւն յարգահոս՝
Հորիզոնէ հորիզոն...

Առուակին խեղ

Կը քռի արեայն աւեման
Դէպի շառայլն առաջին. —
Փարած հագւոյս ամուրջին՝
Կ'անի բադէղն անսահման.

Ետդիկներուն եւ հասկին
Վրայ ցօղեր կը ցելան. —
Կ'աւանայ շաղն ամօքման՝
Աչաւրներու տառակին...:

Ու մասներուն թակ հեփուն,
Մինչ կը հեծէ թակաւին
Լրուորիւնը — հսկա՛յ վին —,

Առուակին մէջ կապաւուն՝
Դեռ կ'որոնեմ, մըտասոյզ,
Կարած մարգրի՛նը հագւոյս....:

Պառկեր եմ բուրեան շուրճին սակ' բեղուն
նարքնջինեան.
Ճիւղերէն մաղուող լոյսը կ'աղուորնայ
մարմանդին վրայ:

Ձորէն կ'սլորուի գեղգեղը գիւղին.
կ'անցնի գեղունին:
Սափորն իր' կարով ու մարո'վ լեցուն'
սլքսա'կ է գլխուն:
Նախուն իր փէշին խունկերուն սովոր
ներմակ ուն աղուոր
Կ'արածի ծիլերն որ կը մեղրոսին'
հրաշելով տոսին...
Եւ ան, նարինջներ օրող մանկունին, —
սոխա'կը գիւղին,
Ծամերն հողմածուփ' կը ծամէ մագսափ,
ծայտով մը սպիտակ...

Ձիւ կը բարեւէ... անառակ ու վէս
կը սանի տուէս:
— Ա'հ, չըլլա՛յ գայթի տոսին այս' տակ:—
հոգիս կը տոսիէ...:

Լընին այսերը կապոյս
Այգուն սլազէն կը խռովին.
Հինայուած մա'սը հովին
Կ'օրրէ ափո'ւնքը շամբուս:

Մանիւակ մը, քուփին սակ,
Կը բանայ աչքը նամէս.
Եւ լորն, իբրեւ ոսկի նէս,
Կը սլանայ վեր անսայթափ:

Օ' այն ասէն կը սկըսի
Ճրպուռին գո'վքը շաղկապի...
Եւ սուրբ աղօթքն, ալիէ ափ,
Ցորեաններուն ոսկեծղի...:

Բ.

Հօտաղ տղուն
Տաղը դողուն
Կը յապաղի սարին վրայ, —
Տաղը դողուն
Հօտաղ տղուն
Հօտին բարի' ռահովրայ:

Ու ոլորուն
 Երգն՝ ուլերուն
 Ուլէն առկախ բոժոժներուն, —
 Ու ոլորուն
 Ու մոլորուն,
 Կը ծաւալի մինչեւ հեռուն:

Գ.

Միջոցին մէջ, համակ բռնաբախ
 Ու մեղեփիկ,
 Կ'ոգեկարի երանաբախ
 Օրն երգեցիկ:

Ու կը հեւայ մե՛ծ երեկոն՝
 Սաւառնաբեւ, —
 Երազարտութիւն մեկուն՝
 Հոսքին վերեւ:

Հարիզոնին վրայ կը զոյգուի
 Դազա՛ղ սըն ալ...
 Ու կը թաղեն լոյսն հրաշունի
 Շուրթերը մոռալի:

Տիւնդոսք

Դասերուն մէջ ո՛չ մէկ ձայն՝
 Որ ցաւակցի: Երպուռին.
 Միայն հասկերը կ'աւռին
 Հսփափելու համար զայն:

Ցորեաններու քիսերէն
 Կը բռնի բռներ ծիածան.
 Ու սիւանդորը դեղձան
 Կը ծաւալի հաշտէն:

Դէպի պուրակն անսոսափ
 Աթարհաւէն մըշիւններ.
 Թաւուսին խոր մըշիւններ
 Ու մեղէններ հապրեցապ:

Եղեւիններ հալումաւ,
 Վեղարներու կասարէն,
 Կակըծագի՛ն կը բռնեն
 Իրենց խէծե՛րը խարտուս:

Հոս պարիկներ'րք կ'ապրին,
 Բւ մենութիւնը միայն,
 Խաղաղութի'ւնը համայն
 Երազներու դաքիրին...

Ու մենութիւնը նօրէն,
 Աստուածակերպ ին մըռայլ,
 Եւ իմ հոգիս անայլայլ՝
 Առեւանգուած հովերէն...:

Քարիկնային

Օղին մէջ վարդի սրբորում մը կայ,
 Պատուա՛ս մը՝ նռնին հիւտնդ աւիւէն...
 Պատե՛նք մը՝ հիւսուած հովուն քաւիւէն,—
 Օղին մէջ մահուան օտօռում մը կայ:

Ըստուերահեղում մ'անհունին կուծէն.
 Ու զօղանջ մը որ դեռ կը յամենայ՝
 Աղօթի կանչող նամբաներուն վրայ,
 Ու մայրիներ նո՛ր սուգեր կը գուծեն...

Դռներն հիւղերուն կը վաւկուին ճակաւ.
 Կանչեր կը մարին սարերուն վրան,
 Ու, դէպի բեւեռ, կռիւնչներ կը սուրան...

Օ՛րն է, Յէ՛ր, դժբախտ օ՛րն է որ հանգաւ.—
 Մայրամուտին մէջ շառա՛լ մը կայ դեռ՝
 Որ ցաքած բլլալ պիտէ՝ երբեք չուզէր...

Գովառական

Ու շ իրիկունով կու գայինք սարէն,
Գերանդին ուսիս ու փարջը՝ ձեռքին.
Պիտի բաժնրէր մեր համբան նորէն՝
Խաղալու կամուրջին վրայ խորխորաթին:

Կը քալէր քովես, գերաբա՛ղձօրէն,
Քննուէ սիրեն՝ անգուր նետերուս քիրախ...
Ես իր նետերուն խոցերէն ուրախ՝
Ու շ իրիկունով կու գայինք սարէն:
Կրկուններուն կանչն, օրօ՛ր հայցագին,
Սարէ սար կապոյտ կը կապէր նարոս.
Ու մենք, զոյգ մ'ի զո՛ւր կարկաշող կարօս,
Գերանդին ուսիս ու փարջը՝ ձեռքին:
Ու քանի համբան կը հասներ, ձորէն
Վար, կը դանդաղէր մեր քայլն երկեւան...
Աշխա՛րհ, ուր սրտերն իրարմո՛վ կ'ըլլան,
Պիտի բաժնրէր մեր համբան նորէն:
Այլ, զինեփրփո՛ւր ու հրաբա՛վ ծաղկած,
Փարջ ու գերանդի կը զլորին գետին...
Ու կը նայնանա՛յ մեր համբան յանկարծ՝
Խաղալու կամուրջին վրայ խորխորաթին...:

Պեղծուի Քրիկուն

ՀՐԱՆՏ ԲԱՆՈՒԵԱՆԻՆ

Մանուկի գոյն

Անո՛ւն իրիկուն...

Հովսին մէջ հովուին տօսախ սրբինգն է՝
Որ հօսն իր ներմակ փառախ կ'առնենք...
Կալերու զանձին երազովն, հեռո՛ւն,
Գիւղին վրայ ցաթող լուսնին սեւեռուն՝

Մրցակներ զարնան

Ցանկէ կը դառնան:

Ջանոնք կ'օրօրէ

Բոժոժն առայրէ

Յապաղկոս կովու մ'որ կ'իջնէ սարէն...
Հողմադացն՝ որուն — մեկամաղձօրէ՛ն —
Թեւերն անհունին ծոց կը գալարին...
Եւ հաշիւնը քաւ, ծերունի զամփոխն՝
Որ գուցէ կը զգայ
Դալներ հեռակայ...

Եւ ամէնէն վերջ
 Գորհերու կեղերջ
 Աղօթքն՝ եղսիրին մէջ ու գեհավին...
 Ասողեր՝ որ աշխարհն ի վար կը քափին...
 Ու զարմանահար հոգիս՝ ունկնդիր
 Հողին թակ ծրլող հունքներուն անձիր...
 Ու ծղրիթներուն
 Օրհներգն օրօրուն...

Մանուշակի գոյն
 Գեղջուկ իրիկուն...

Քեղեղի

ԱՐՄԷՆ ՍԵՒԱՆԻՆ

Հոգեհրմա՛յ
 Իրիկուն, — մա՛ն
 Կայ լոյսի...
 Սրբիներուն
 Սիրերգն, հեռուն,
 Կ'օրհասի...
 Եւ օղին մէջ, հուսամներուն աղարծի
 Հոգին, հարսի՛ պէս հոսանուս, կը նազի...:

Այգիներուն
 Ալիէն, — բեղուն
 Մեղեղի,
 Ծղրիթներուն
 Ծիւրերգն, հեռուն,
 Կը յորդի...:—
 Օ՛ր, սրժիս մէջ ալ կարծես հի՛մա պիտի
 Անմահաւեցն հրապարհին քե՛զի փրփի...:

Ասղալասո՛ւմ
Գիշեր, — քաղո՛ւմ
 Կայ յոյսի...
Եղէզներուն
Եղբերգն, հեռուն,
 Կը սկսի...
Մինչ, — աննրա՛ց փոսուռայ, զո՛ն արկածի —
Նոր յոյսերու յո՛յսն ալ՝ նակսիս՝ կ'առկայծի...:

Ծո՛վը, Ծո՛վը...

Իր վրփաղէզ մրուռնչովը, գիսախրուիւ
Խուրբերուն դէմ ունի կըռիւ...
Ունի կըռիւ մուրբերուն դէմ ալ իմ հոգիս՝
 Մի՛՛ս անհանգիստ
Իր վրփաղէզ մրուռնչովը,
 — Ծո՛վը, ծո՛վը...

Իր երկնաքել քախիծովը, ունի հըմայֆ,
մէ խորփն մէջ՝ հազար հըրայրֆ...
Հազար հըրայրֆ ունի ցընորֆն ալ օրերուն՝
 Մի՛՛ս օրօրուն
Իր երկնաքել քախիծովը,
 — Ծո՛վը, ծո՛վը...

Իր ցենցանոյս մահիճովը, սիրահրաւեր
Նռագաւսնե՛ր ունի, — դաւե՛ր...
Ունի դաւեր լոյծ եւ անլոյծ սէրն ալ կընոջ՝
 Գեղաբողբոջ
Իր ցենցանոյս մահիճովը,
 — Ծո՛վը, ծո՛վը...:

Քաղաքային Քրոնիկ

Յոգնաբեկ սիրտն, ո՛ր մը գէթ, սածանգներէն առաւուր,
Բերել, ո՛վ գիւղ, արեւիդ եւ անդորրիդ բարութեան,
Ուր շինականն երգելով կ'իջնէ սարէն, եւ իր սան
Ուղիւն ուղի'դ կը զսնէ՝ նամբաներէ ծուռումուռ:

Թեւել գութն փառութեան դէպի ուսայնն ոսկեման,
Ու հովերո՛վ օրօրուիլ, ազատէն անձնասուր...
Ընդունիլ հացն հարազատ ձեռուրներէ, ու մաքուր
Ջուրն իր ակէ՛ն քմայել վերջ, յանձնելիլ մեծութեան:

Ծովերուն վրայ ծաւալիլ, ու ծովերո՛ւն հաւասար
Գրկել երազը բոլո՛ր կղզիներուն ոսկեսար,
Ու լրծարին մէջ խղճիդ կռուել մարդիկն ու աշխարհ:

... Յաճկաւ հովիւ մ'արվակէզ — խիզախ ասպե՛ս ժայռերու —
Վազն ի վազ գիւղ կը մտնէ՝ ձեռնին արծուիկ մը հըլու,
— Հոգի՞ս արդեօք — որ փաղափ ափսի տարուի ծախուելու...:

Քինն Քնձրեւին...

ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆԻՆ

Վինն անձրեւին կը հեծէ երդիս վրայ.— միալար

Վինն անձրեւին կը հեծէ...

— Ա՛հ, ի՛նչ անուշ քախիծ է

Շոնիներուն մէջ դալար... :

Շոնիներուն մէջ դալար

Ու մեկեմի մրուռիւն,

Ծիածանի մը յոյսին

Յառած, գոհար առ գոհար, կու լայ երկինքն անդադար...:

Այս ամպը, Տէ՛ր, ուսկի՞ց է արսիս վրայ — հողմավար

Այս ամպը, Տէ՛ր, ուսկի՞ց է...

— Ա՛հ, ի՛նչ անուշ կսկիծ է

Լալ՝ անուրջի՛ մը համար...

Լալ՝ անուրջի՛ մը համար,

Ու ոչինչի՛ մը յոյսով,

Պատանգի՛լ մրուռով,

Ու մեռնիլ ա՛յս օրօրով, մինչ երդին վրայ — միալար

Վինն անձրեւին կը հեծէ...:

Աշուն Գիշեր

Համբուն վրայ — խրուի բոլբոլու ուսայն —
Ծիծաղը լուսնին սարէն ծրլացող.
Իրենց յապաղած երազը լացող
Ծիլեր՝ առունին մէջ օրհասական...:

Փամի՛ն — եւ արցունքն անոր կոպերուս,
Ու սերեններուն աղե՛րան ոսքիս քակ...
Առո՛ւն — ժայռերուն երակն ըստիսակ,
Ու ցընորակո՛ծ անտուն հեռաստղ...:

Ա՛ն, նստիլ քարին վրայ՝ որուն ներքեւ
Կ'այրի դեռ գուցէ անին մ'ներանոս...
Ու, նըստին քակ հողմին բարբառոս,
Հարնասիլ՝ ջուրի մը պէս բոցարեւ...:

Եւ ա՛յնքան սուղիլ, ու մըսիլ այնքա՛ն,
Որ չըզգալ թէ բուն կ'առնէ քառ ուսիդ...
Ու, զերթ ի՛ր երգով անդորրած ծղրիդ,
Գլորիլ աստղահեւ գի՛րկն Անհունութեան...:

Պուռուծիք

ՀԱՄԱՍԵՂԻՆ

Գօտիս մէջ, շարուած կարգաւ
Ունիմ ուլունք, ունիմ բծմանք.—
Եօրը թել մազ, պսղունց մը կաւ,
Դաշոյն մը՝ կոթն ու շեղբը ժանգ:

Եօրը շարժակ, չար աչքի նար,
Ու եօրը քիլ դիւահալած...
Ու հրմայեկ մը հիսէս վար՝
Մեր տէրտէրէն աղօթասաց:

Կտեր եմ ցուպս այն անտունէն՝
Ուր պապուս հէտ եւ աներկիւղ
Որսի գացի, ու հպարտօրէն
Աչքու մը ձագ բերի մեր գիւղ:

Տըխներս մորթէ՛ն եմ այն գալիկն՝
Զոր քերթեցինք անցեալ ձմեռ,
Ու կապելով զայն մեր սայլին՝
Բերինք մինչեւ ամբողջ մեր:

Գիտեմ լեռան, գիտեմ լրնի
Համբան, ուղիղ կամ մոլորուն,
Ու կը հանչեմ չարանքնի
Այծերու հե՛տք՝ ժայռերուն:

Ա՛լ քող երբեք մեր հոգն առած.
Գարունն ահա գեղադար.—
Օրհնէ՛ր զիս, հա՛յր, հին հոտաւած,
Ու զօտիս պինդ կապէ դուն, մա՛յր...

Անձաւ ու ձոր, լեռ ու անտառ
Թող զբրեխիս քակ դրդրդին.
Մախաղիս մէջ լաւաճն արդար՝
Ու արինգիս յո՛րդ է մեղեդին:

Դառոյն մը՝ կոթն ու շեղբը ժանգ,
Եօթը քել մազ, պտուղն մը կաւ,
Ունիմ ուլունք, ունիմ բծածնք
Գօտիս մէջ, շարուած կարգաւ...:

Ձիթենեաց Դեռ.ք Հո՛վ է...

ԳՈՒՐԳԷՆ ՄԽԻՏԱՐԵԱՆԻՆ

Ձիթենեաց լե՛ռը հո՛վ է,
Ու խենքեցեք համբոյրով.
Ձորէն մայիւն մը խրոով
Զիս մանկօրէն կը բովէ...

Կաքնափրփուր ծովն ի վեր՝
Ձիթենեաց լե՛ռը հո՛վ է.—
Կուրն երազիս կը ճաւէ
Դէպի անցեալ ու ցաւեր...:

Գոգնոցը լի գարունով՝
Քովէս անցնողն այն ո՞վ է.—
Ձիթենեաց լե՛ռը հո՛վ է՝
Հեծող սրժիս լալիւնով...

Դեռ աչքիս խոր կը տես,
 Մեկնելէն վերջ իսկ՝ երկա՛ր,
 Հըմային որ ա՛լ ետ չի՛ գար:—
 Զիքենեաց լե՛ռը հո՛վ է...:

Զեզի՛ — յուե՛ր մաքրաւոյ,
 Շիրք որ հոգիս կը քօքուէ.
 Զեզի՛ այս սի՛րսը մաշող՝
 Որ դեռ ծարաւ, ծարա՛ւ է...:

Զիքենեաց լե՛ռը հո՛վ է...:

Պաշտահանդէս

Ծիլ ու ծաղկի կիրակի...
 Դաւօք հովէն կը բռնկի,
 Բուռ մը կրակի վրայ ոսկի՝
 Ինչպէս պարունց մը խունկի...

Ու քաղցր ու գաղջ մեղեդին
 Մեղրախորիսիս մեղմ օղին,
 Ճանաւչաքել կը կտրի
 Ու կը յորդի՛ ամէն դի...

Զի մա՛կանոյ՞ ձեռքերէ
 Վաղո՛ւց արդէն ինկեր է՝
 Աւետաքեր հաւկիթին
 Կարմրուկ կեղե՛ւր՝ գետին...

Երանգ, երազ ու երգեր,
 Հըրայիք, հրճիւ ու հարսնիք.—
 Կարծես երկրի վրայ երկինք
 Երվնագոտին է քակեր:

Մարգը գո՛րգ է ծաղկալի,
Մարգը գո՛գ է ցանկալի,
Ուր բեկրուքեամբ մ'անաղաւս
Կ'ընդխառնըին մարգ ու մարդ:

Կ'եղբայրանան անասո՛ւն
Ու մարդ, մայի՛ւն ու մարմանդ.
Ա՛հ, մանուկնե՛ր մանաւանդ՝
Գիբկը մարգին գրգասուն...:

Ծաղկասի զոյգ մը, հունա՛,
Նրժենիին՝ ճակ ծաղկուն...
Յակուրջիներ՝ ծառերուն,
Ճիչ ու քէիջ՝ անխլնա՛յ...:

Ու սեղաններ օրհնառաս՝
Շուֆերուն՝ ճակ քաւարժի.
Եւ ուլ մը որ կ'արածի
Սակառներուն՝ շուրջ, ազա՛ս:

Ու բաժակներ գինեյորդ,
Ու մաղթանքներ՝ ձայնէ ձայն.—
Երանութեա՛ն բալապան՝
Մըրուրներուն անհաղորդ...:

Մինչեւ, մութին զմբէքէն
Քօլփերն իրենց վար նետեն
Ասղերն՝ արբօռ աշխարհէն,
Ու, մաքրօրէն մերկ, պարե՛ն...:

Եւ արձելէ յոգ ու խոնջ
Գառներ, ուլեր ու ալոյ,
Եիլն ի բերան ա՛յ պառկին
Գրգասուն գո՛գը մարգին:

Ու ամէն ինչ, իր կարգին,
Նրւագ ու ճիւղ ու մայիւն,
Ա՛յ խաղաղի, — եւ հեռո՛ւն.
Տըւարածները պառկին

Գրգասուն գո՛գը մարգին...:

Ճայգերդ.

Լընի մ' հանգոյն ցայգն է վընիս,
Ու ծաւալուն ու ծաւալուն,
Աչի մը պէս արտասուաւիք՝
Որ ունի ցաւն իր ցաւելուն:

Այնպէ՛ս անդող, այնպէ՛ս անդորր
Է ծովն արծաթ օրասին տակ
Լիալունսին տրտաւաւոր,
Որ կը փակեմ աչիքս յսակ...
Եւ յուզն անուշ — քաւսի՛ կանաչ —
Հին օրերուն, — քսաւսի՛ ծով —
Հեռո՛ւ՝ ափէն այս անհանաչ՝
Կ'առեւանգէ զիս քախիծով...
Ռամիկ լոյսե՛րը կ'աղօսին.
Կը սրբանա՛մ էս վիհէ վիհ.—
Լիառագասս իմ կարօսին
Կայսն ասղերո՛ւն կը զարնըւի...

Ու հովն, — համբո՛յր աստուածային, —
Իմ ցաւալի, իմ ցաւալի
Հալսիս վըրայ՝ լուսընկային
Օրասին հետ կը ծաւալի...:

Դավանանդ.

Լիալունսին տակ,
Քաւսիին արծաթ աղեղն ըսպիտակ՝
Կ'արձակէ բաղնիկ բիւր աչիէ նետեր:—
Ծովերու տօն է,
Ու հորիզոնէ
Հորիզոն՝ հազար կիրառ ու լապտեր:

Յուզում ու նրազ՝
Փռսփորուն վրին վրայ բազմանաւակ...
Հետահոս լուսնէն կարճակաթ տարափ,
Անբաժան բաժին
Այս խաժամումին՝
Որ կ'ալեծըփի քաւսիէ քաւսի...

Լոյսի՛ հարսանիք,
Պերճօրէն առկախ արջո՛ւն հրաւալիք...
Կոթողներ դողուն, մարգրի գետեր...
Ու քանի՛ քանի
Շուրքեր որ զինի՛
Կը բուրեն ու դեռ համբոյր չե՛ն զրտեր...

Ջուրն այրող կրքակ,
 Ուր կը նախասին, էրակ առ երակ,
 Բուստերն աղաղո՞ծ:— նուրմուճարի՛ դաւա...
 Գինեքուրմ հացի
 Բա՛ց եկեղեցի՛
 Ուր կը մեղանչէ հոգին բարեպաւս...

Գլխիկայր օրջե՛ր
 Է յորդ գանձասուրճն երկնից, այս գիշեր. —
 Ակար ու յակինք, գոնազմ ու յասպիս...
 Թոյրերու տաւիդ,
 Բոյրերու բաւիդ՝
 Ուր կը մոլորիս ու կը տառապիս...

Կը բռնկի յանկարծ
 Լապտեր մը հովէն, — մահացա՛ն արկած...
 Ու կ'արձագանգեն նիչեր ու ծափեր...:—
 Ամբոխը խե՛նդ է,
 Կ'ուզէ միշտ հրդե՛հ
 Ե՛ւ արի՛ւն, եւ զո՛հ, ցափե՛ր ցնծաբեր...: —

Ու, մէկիկ մէկիկ,
 Զանոնք զո՛հ կ'այրէ հովն, — անյա՛գ հրձիգ. .
 Ու ֆանի՛ւրսեր, — լուսնակը վրկայ, —
 Գերաբա՛ղձօրէն,
 Կը բռնկին սէրէն՝
 Նարնջիներուն ներքեւ օրջակայ...:

Ծովն ա՛յնքան օրօր,
 Ու գիշերն ա՛յնքան ցընորք ունի որ՝
 Իննամեայ կոյսե՛րն անգամ,— ըղձակա՛ն,
 Իրենց ըսպիտակ
 Գողմոցներուն տակ՝
 Մասդաւ ծիծերնուն ուռի՛լը կը զգան...:

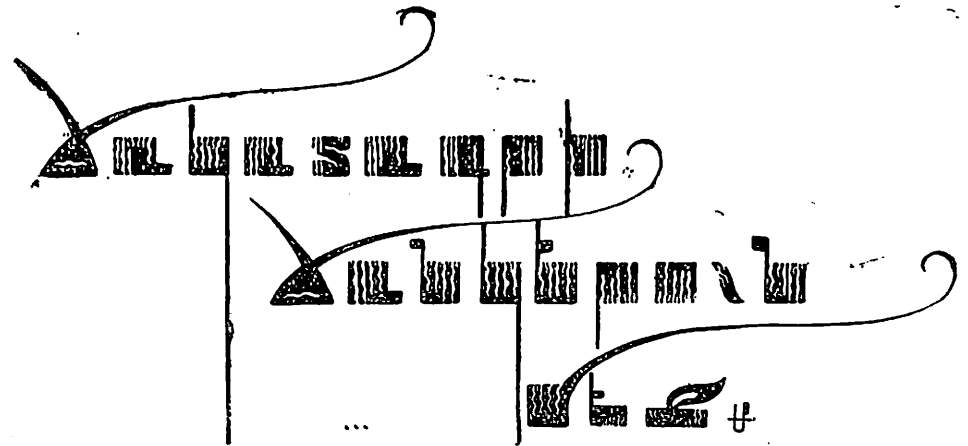
Քղինին

Մէն մի ոսի կասարին թա՛գ մը դս լար՝
Արբունի մէջ է թրգեհին, այս առնու.
Համակերպած գուցէ բախին ցրահար,
Ան դափնետո՛ւր կը զարթնու:

Որժա՛ն աւիշ աւեսարե՛ր՝ նորոնծայ
Սրկիհին մէջ տեւեւեւուն զմուխտ.—
Գարունն ամբողջ հազա՛ր ուխտով կը ցրնծայ
Ու ձեռամբարձ կ'աղօթէ...

Ի՛նչ յագուրդներ պիտի յորդին մեղրածար,
Վաղն այդ բարի ծառին հրգո՛ւր արմատէն. —
Եղեմաւունչ սրե՛ր, շուփն օակ անօր,
Պիտի սէրե՛ր աւարտէն...:

Իսկ դուն, հոգի՛ս, մըռակ ըսե՛րջ հողերու,
Վառ յոյսերուդ խոնջեմէն վերջ հոգեթունդ,
Պիտի տե՛րւ մ'իսկ չունենաս՝ ֆողելու
Համար անհո՛ւն մերկութիւնդ...:

Պեանքս

ՔՐՈՋՍ — ՖԼՈՐԱՅԻՆ

Ե՛րգ մըն է կեանքս համակ, — ե՛րգ՝
Ո՛ր կը մեռնի մեղմաձայն...
Սիրքս՝ վաղո՛ւց եղած վէրք՝
Դաւնակութի՛ւնն ունի որպէս բալասան...

Սարսուռ մը, բա՛ռ_մ'աղուաւետես,
Ժրպիտ մը, ծի՛լ մը գարնան —
Բաւ եմ ու յա՛ր անհրաժեշտ՝
Օրրելու ցաւն իմ գոյութեանս չընդունայն:

Ինծի՛ւ՝ սէրերն ու արցունք,
Գանձերն ու փառքն՝ աշխարհի՛ն...
Եթէ բռիլ չե՛մ կրնար, ծո՛ւնկ
Զոքել՝ հոգւոյս համար խոյա՛նք մ'է խորին:

Վէ՛րք մըն է կեանքս համակ, — վէ՛րք.
Սրտիս չունի՛մ ուրիշ վարդ...
Անէծքի տեղ ունիմ երգ,
Ու մարդերու մէջ կը յաժիմ միտ զրուարք:

Բախակից ե՛ս ինձի լոկ՝
Եթէ մոնչե՛մ իսկ, դարձեալ,
Համբերասա՛ր ու խելօք,
Կ՛ուզեմ մահուան համար սիրո՛վ հասուննալ:

Կ՛ուզեմ բաժի՛նս ապրիլ, — կոյր
Ու համբ ու կաղ, — այլ ազա՛ս...
Բաժակս ըմպել ցըմբուր,
Եւ հուսկ լեցնե՛լ զայն անխնովս հարազատ:

Ե՛րգ մըն է կեանքս համակ, — ե՛րգ՝
Որ կը մեռնի մեղմաձայն...
Սիրքս՝ վաղա՛ւց եղած վերք՝
Դաւնակութի՛ւնն ունի միայն բալասան...:

Քերական

Ես իննամեայ դեռ մանուկ՝ ճանչցա՛յ քեզ, ու՛րէս ու վրսեմ,
Եւ այն օրէն, թեւաբա՛ց, միշտ հրաշքիդ կը վազեմ...
Կատարներէն ծրլացող հոգիդ — ուրո՛ւ մը զուցէ —
Զիս վրսանգիւն կը փորձէ...:

Այն անդունդին մոզահրաւ դուն հարցանի՛ւ մը բոցէ՛
Որուն հոգիս պլլուած կատարաբաժն կը կոծէ...
Մօրկանս անուշ կաթին հետ քեզ ուզեցի, — եւ ուզե՛մ
Պիտի մինչեւ մահու սեմ...:

Գայթաւմներէն գահավէժ հակասս, աւա՛ղ, բանի՛ հեղ
Արիւնրւայ ջարդեցի՛ պարեխներուն դէմ անեղ...
Եւ անկումէ՛ վերջ ամէն, զրտայ քեզ բա՛րձր աւելի.
Բայց աւելի՛ բաղձալի...:

Բարբառս բո՛ւռ մը կրակ՝ որուն բուրվառն է հոգիս,
Որ կը շատնաս ու հասնի՛լ կու տաս առոյգ իմ հուրքիս...
Ուսիս քառա՛ծ աղանձի, սրսիս մէջ դա՛ռըն կարծի,
Դուն ինձի ջա՛հ ու ճահին...

Վոսրէ՛ր աղեղն հմայֆիդ՝ որուն հոգի՛ս է թիրախ,
Անհառն այրէ՛ր նեհերուն՝ պարանոցիս վրայ շարմաղ...
Ու նեհե՛ի՝ ասրաւէկ չապիկն այս ա՛յլը համբուն,
Անու՛նչ խորխի մը հանգոյն...:

Տալ ինձ եթէ խոսանաւս նո՛յնիսկ երկինքն աստղերով,
Ա՛լ մոգութեանդ աղերսին չըհեհեւիմ պիտի խռով...
Այլ — առաջի՛ն անցորդին ողորմութեանն ակնդէս —
Դառնամ աւխարհ՝ հէֆեաթէդ...

Բա՛յց... դուն կանչէ՛ր զիս նորէն, քաղցրօրէն ռիւս ու վրսեմ,
Քեզ ուզեցի, — եւ ուզե՛մ պիտի մինչեւ մահու սեմ...
Ու մահէն վերջ ալ, անվե՛րջ, ցայգաթիթե՛նն անյազուրդ,
Պիտի վազեմ բացերուդ...:

Այս ճամբան

Ըլլամ զեռուն թէ թռչուն,
Դաճապարտուած փայելու՝
Հարկ է սողա՛լ դանդաշուն
Եւ կամ ճախրել երկնաշու...:

Քայել անվե՛րջ այս ճամբան՝
Քայլափոխէն առաջին,
Մինչեւ առուն ու դամբան,
Մինչեւ կամուրջը վերջին:

Ու խօլաւաւ ուղիսն արեան
Սանձելով տո՛ւր տոփին,
Յանկարծ կասիլ կէս ճամբան,
Ու հայցել զուրբ ամայրապին...:

Փոքելէ վերջ խուր ու՛ խոչ,
Սակայն կռել ամէն բան,
Ու խոյանով բարձրագոյ
Նորէ՛ն փայլ նոյն ճամբան:

Եւ, իբր անուշ վերջաբան,
Կէս-դարձ մ'ընել այս ճամբէն.
Սիրել բոյնի՛ մը ճամբան՝
Ուր մեղր ու կաթ կը ջամբեն...

Ի՛նչ ուխտադիր, չարխափան
Աղօթք մը քեզ ապաւէն,
Փառիլ կեանքին, — ուրիշ բան
Զուգելու չափ արեւէն...

Մինչեւ որ, դո՛ւրս բռնիկէն,
Արծուիկներ նո՛ր ու աղուոր,
Ճի՛շ ու քրո՛խ՝ արձակեն,
— Նոյն այս ճամբուն ուղեւոր... :

Քնդ. առ. նաչի՛

Ո՛վ հիմ
Ուղիմ
Երազներու ջինջ ակիմ՝
Ուր դեռ
Վարդե՛ր
Կային երէկ քոցազին...

Այսօր՝
Բոսոր
Կը ծարի սի՛րս անոր վրայ,
Ու հիմ
Ուղիմ
Համակ տատա՛նկ է հիմայ... :

Դառնա՛լ —
Ու ալ
Հանգչի՛լ կ'ուզեմ անվրկայ,
Ու հիմ
Ուղիմ
Երազներուն՝ ա՛լ չըկա՛յ... :

Զծծիւն

Գլխուս վրայ, ցրտին
Մտնն իր գերանդին
Կը հօնէ՝ դժխեմ իր հունամեով մ'անբաւ,
Ու մերթ, անխրնա՛յ,
Հակասիս վրայ
Զայն կը յետանէ՝ քրիշով մը քաւ...:

Արդէն անծրխոր
Ոյդ անձաւին խոր,
Լացող զմբէթի մը սարսուռին՝ սակ՝
Երեսուն հայրեր,
Խուլ-հա՛մր կայրեր,
Անքաղ յոյսերու կը հիւսեն պատանգ...:

Ա՛լ թող ըսքափի՛
Հոգիս — խա՛ւլ ըսպի
Անցեալ վերհերու — սէրէն պարտաւուն...
Քանի, հծծիւնէ
Հծծիւն, կը ձիւնէ
Կոպերուս վրայ մօխի՛րն աստղերուն...:

Գոնէ Օրուան Մը Զամար...

Մըսերիմ յոյգ մ'որոնելէ վերջ ի գո՛ւր,
Ու զիւրիւն դառնալ տուն,—
Դրան շեմին կենալ՝ ու հեղ մ'ալ, սրխա՛ւր,
Զափել ունա՛յնը համբուն...
Ապա մտնել ու փակել դուռն անըրեւկ,
— Օ՛ր լրութիւն անծաւալ —
Ինքնամուտի մը պէս թերեւ ու ծածուկ՝
Սանդուխէն վեր բարձրանալ...
Գիտնա՛լ երզն ամէն աչի վրայ քառ՝
Յա՛ւ ունենալ երազէն...
Զգալ թէ դո՛ւն կ'ապրիս միայն հոն օտար
Ու բոլորը մեռա՛ծ են...
Ու մահաբաղձ, առանձնանալ ու, երկա՛ր,
Համբել շիթերն անձրելին...
Տանի՛լ նոյնիսկ զիւրիւն խոր յեղակարծ
Ահլորին երզն առաջին...
Եւ հսկելու ա՛լ անկարող, յուսահա՛ւ,
Մարել նըրազն ռզեղաւ...
Ու մնջելէ յետոյ աղօթք մը կիսաս՝
Յարի՛լ էեզ, մի՛նջ փրկարար...:

Մեռնի՛լ — ըլլայ զոնէ օրուա՛ն մը համար...:

Աղանկարան

Աղն այրեց այսերնուս աղուանոյս մօրքը, եւ
Հովն անոնց քաւիւթէն խրլեց հուսկ վարդերն ալ...
Տենչերու կանչին դեռ ունկնդիր մենք թէեւ,
Այժմ ալ յոյս չըկա՛յ մեզ, եթէ ոչ խենթենալ...

Եթէ ոչ քօքվրիլ ու, տերեւ առ տերեւ,
Մեր փամբախտ պրտակին փուլերուն վրայ մրխա՛լ...
Եւ՛ ի զուր սպառելէ վերջ՝ հասնի՛լ ի դերեւ,
Անբաժին՝ զէք մանէն սիրուելու դողէ՛ն ալ...:

— Ո՛վ խեղդող մօլեխինդն անպրտուղ կողերուն,
Խելացնոր ուղեղին ո՛վ հանինն օձառաս...
Վարդերու աշխարհին մէջ ո՛վ սիրեն անապաս...

Ո՛ւր փախչիլ, — անա կեանքն համասփիւռ, — կողկողուն
Դըժոխքին վրայ փռուած ասրաւէ՛կ կասկարայ,
Որուն վրայ մեր ռսէրը կ'այրին անխընայ...:

Փ' Հ.Ա.Ո.Թ.Ի.Ն...

ՄԱՏԹԵՈՍ ԶԱՐԻՖԵԱՆԻ Մահալուռ յիւստակին

Օ՛ լուսին, — անվերջ աղմուկո՛ղ ծղրիդ,
Խըռիւ յոյզերու փխտերուն խորէն...
Ծիծա՛ղ որ ծաղիկ ծափովը ծաղրիդ՝
Աղջէն լոյսն իբրեւ՝ կը ծնիս ծրխորէն...

Տիրամօ՛ր արցունք, Քրիստոսի՛ արիւն,
Օ՛ լուսին, — անվերջ կարկաչո՛ղ առու,
Կը բեղմնաւորես բերանս իմասուն
Դողովն աղօթին, — ընծի՛ւղ աղցերու...

Երբ այրի զիւրեմ, ըսինք առ ըսինք,
Հովերն երբ պարեն մերկապարան՝ց,
Օ՛ լուսին, — անվերջ ճարճատո՛ղ երկինք,
Մտիս մէջ կ'ըլլաս փոքորիկ ու բոց...:

Ու երբ իր քառէն քի՛ռ առած հագիս
Անծիր աղեղիդ կամարէն անցնի,
Հողվարիս վրայ դա՛ւն օղիտ մարմոխս,
Օ՛ լուսին, — անվերջ հառաչո՛ղ նոնի...:

Մենուծիւն

Ծառերն, յանախ, այնքան տեղեր կը քափեն՝
Որ մեռնելու կարօտ բեզ կը սանջէ...
Կարծես անբուր աղբիւր մ'անլո՛ւն կը կանջէ
Հոգիդ՝ լուսնի լոյսով օծուն ծովափէն:

Ու կը ժայթի հրդեհ մ'ամէն հառաչէ,
Մըքնաղին մէջ ուր կոպե՛րըդ կ'ըմպեն
Մութին մըրուրն՝ անեզրութեան խոր գուրէն...
Ու մենութեան մուրճը հոգիդ կը խաչէ...:

Զար երազէ մը զարթնով, ո՛ւր գիշերով,
Սառի՛լ,— բոպէ մը մահուան դէմ հանդիման...
Եւ ունկնդիր հողմին՝ նըւա՛ց անվախեան—
Մոռացման մեղքն ապաւառել — յիշելով...:

Ու մերթ, ո՛վ Խինդ, համբել բզգիւնն՝ ականջէ
Ականջ հնչող հեռակորոյս ընծայման...
Յիշուի՛լ,— հեռա՛նքն ըմպել դողի մ'անսահման,
Ու չըզիսնա՛լ քէ անունդ ո՛վ կը մնջէ...:

Հայելիիս Պէտք Էւ Պէտք

Հայելիս դէմ առ դէմ,
Ուր գիշերով, ընդերկա՛ր,
Նախքն հոգւոյս կը դիտեմ,
Ու չեմ, ու չե՛մ հասկընար...:

Ոնի՞ր քէ շնորհ պիտ' ըլլար,
Հայելիս դէմ առ դէմ,
Փռել դիմա՛կն այս յիմար՝
Զոր կը պաշտեմ ու կ'ասեմ...:

Մաղձի փեքա՞կ, քէ մարդ եմ,
Մեղրի հանի՞ն, քէ Ասունած...
Հայելիս դէմ առ դէմ՝
Ես իմ վըրա՛ն եմ խաչուած...:

Կը կարկամին շանթահար
Շրթներս,— ինչպէ՛ս աղօթեմ...
Արտասուե՛լ իսկ չեմ կրնար
Հայելիիս դէմ առ դէմ...:

Երնէ՛կ քէ ձեռք մ'աղուաջեմ
Բանար իմ դուռս, այս գիշեր,
Ու խղճալի ու դժխեմ
Իմ այս աչքե՛րը գոցեմ...

Հայելիիս դէմ առ դէմ...:

Պօնառ

Մա՛հ կայ արսիս մէջ այրի,
Ճակէս դալուկ կը ձիւնէ...
Յնցող ամէն հծծիւնէ
Թերթ մը Վարդէն կը խամրի...:

Սարսուռին սա՛ռն է վերջին.—
Մա՛հ կայ արսիս մէջ այրի...
Մազերուս վրայ կը բառի
Անիւնը ցո՛ւրս Անուրջին...:

Դողդողանքով մ'անանուն՝
Մասներէս հո՛ղ կը ծորի...
Մա՛հ կայ արսիս մէջ այրի,
Մըշու՛ճ հոգւոյս մէջ անհուն...:

Տէ՛ր, ի՞նչ րիւր, —ի՞նչ րիւր,—
Արսիս Երա՛զն արգաւանդ...
Օ՛ այս գիշեր մահաւանդ
Մա՛հ կայ արսիս մէջ այրի...:

Աստուածածնունդ.

ԿԱՐՕ ԳԷՈՐԳԵԱՆԻՆ

Երբեմն հովիւ մ'աւրայագուն; պարմանի',
Այրեցի սրինգ ու մական, —ի՛ժ երկուորեակ...
Ու քմական կամփիս միա՛յն հրպասակ՝
Արծուեքըռիչ պահեցի նժո՛յգն հայրենի...

Ու հողմասոյր ես ճա՛նք մը սուրբ, —անառակ
Հովիսներէն կը հախրեմ այժմ աշիւնի...
Ուր կալուկապ սերունդ մ'ամբողջ կը մեռնի,
Փոխան հացին կենարար՝ ի՛նք պատարագ...

Եւ անկմնահա՛ր քէւ, նորէ՛ն կ'աւաւեմ,
Ռեգասիս պի՛նդ պլլըւած հոծ բաւերան՝
Քարե՛ տալով զանկա ամէն քարի, փուռի՛ դէմ...

Ձի սարէ՛ սար, խորխորատէ խորխորատ,
Աստուածածնի՛ս պիտի դուն, ո՛վ Մարդկութիւն,
—Օրրանըդ զե՛ս մ'ըլլայ, մըսուր կամ պալատ...:

Աղաւոր Տաթակը

Անմեռ մեռել մըն է հոգիս, —դագաղի
Մը մէջ ամո՛ւր փականւած ջութակ մը քողիւք...
Սրտանուէր ո՛չ մէկ հրպում՝ որ ալի՛ք
Ալիք յուզէր ալբերն անոր դառնաղի...:

Ըսպասելէն ի զո՛ւր ձեռքին երջանիկ՝
Պիտի պրկումն ալ վերջնագոյն աւրըւի...
Ու մի առ մի նեւուին լարերն՝ իւրովի
Նախազգալով, յա՛նկարծ, աղէ՛ք զալիք...:

Կողերն ու սիրք ջութակին կրճոսե՛ն
Պիտի՛ ցաւին տակաւ ցեցերն անյագուրդ.
Ու քել առ քել յայսր՝ քակուի՛ նըպասէն...:

Այն ասեմ՝ զո՛ւրկ երազէ՛ կեանքն անօգուտ
Պիտի՛ անքափանց բո՛ւրգ մը դառնայ, ուր ես ի՛նքս
Ապրիմ, եւ դուն սուլե՛ս իմ դէմ, ո՛վ Սփինքս...:

Պաներթ

Ալեծաղիկ ես ծերունի մ'ըլլայի՝
Ձեռներուս մէջ ունայնութիւնն ըզձանցին...
Աչքերուս խոր իմաստութիւնը լայի,
Ու, ոսկերուս ներքէն՝ մոխրե՛րը ցանցին:

Եւ իջնէի հովիտն ի վար ամայի
Յետին կրակաւ աւանդելով առուակին.
Ու հայեացքով մ'ալ յետադարձ՝ դիտէի
Տերեւաքափն իմ սէրերուս պուրակին...

Եւ հողմածուփ եղեգնուէն յօտելով
Ցուպ մը — եւ այս ըլլաւ ռեխ'ըս վերջին—,
Անցնէի սեմն հառաչներու կամուրջին...

Այսպէս, ո՛վ Տէր, ողորմութեանդ ասլահով,
Հէքեաքներու հոգիս երա՛զն ունենար...
Եւ ինձ ուղին ցոյց տար հովիւ մը խոնարհ...:

Պիշերն՝ Լեռուն

Ու լուսինն: Ո՛չ մէկ աստղի
Ժրպիտ՝ մութին մէջ աճբաւ.—
Միայն լուսինն որ խոնաւ
Ամպերուն ծոց կը պսղի:

Թափառական ո՛չ մէկ ոսկ՝
Ու իր կեռոյթը երգէր.—
Կը ձայնէ բու մը կերկեր,
Նոնքերէն սեւ իր աղօթք...

Հոս հոն, առկայծ մէն մի լոյս
Գիշերասպան հոգի մ'է՛
Ու ցրմբուր կը բամէ
Վայելիք կամ Վիշտն անյոյս ..

Եւ Աղջամուղջն,— ամբնին
Անկումներու խուլ ճաթի,—
Ոսայն մ'է՛ ուր դաւադիր
Կը սպառնայ Սարգն Եղեռնին...

Կամ հրդեհուած երկնին
Համապարփակ մօխին է՝
Զոր Մահն եկեր կը խսուցէ,
Յանուն իր մութ երկունքին...:

Ո՛վ Սուգ, նոխազ մը եթէ՝
Դժբախտներուն մէջ կ'ուզես,
— Ահա հոգիս, ահա՛ էս,—
Տա՛ր զիս, անկիւն մը նետէ՛...:

Մեներդ.

Երկու բառով երգ մը գիտեմ,
Զրկանքի դէմ
Ինձ ընկեր...
Ըլլամ անյոյս կամ յոգնաբեկ
Ան զիս երբեք
Զի՛ լըքեր...:

Կեա՛նքս է ու կեա՛նքս ինձմէ կ'առնէ,
Ան ի Տեառնէ
Զոք օծիս...
Մտիս մէջ ծա՛ղ մը քրքրկալար,
Կուպերս ի վար՝
Երկու շիթ...:

Լոկ փչերո՛ւն ան կը հնչէ.—
Ամենուն չէ՛
Ամեն վիճ...
Զիս կը պահէ մի՛շտ հիացիկ
Ու գեղեցիկ՝
Հոգեւին...:

Ինչ որ հողինն էր, — կիսաւատ
 Խղձեր ու վարդ, —
 Տալ հողին...
 Երկու աղօթք, զոյգ մ'առատուհ,
 Ու մսնել հուսկ
 Անկողին...

Ու՛ր արձակելով հողին, — արծի՛ւ, —
 Գիւտեր ու սիւ
 Պարատուն...
 Այս աշխարհէն ճանիլ երկու
 Բառ՝ ահարկա՛ւ
 Աստուծոն ... :

Ծիւ Մ'իւր Հողէն...

ԵՂՔՕՐՍ

Երէկ այցի՛
 Գացինք հանի
 Մայրիկին... —
 Հողվարն ամբողջ
 Ծիւ ու բողբոջ
 Էր ու ցող...
 Ծառա՛ւ էր ան.
 Կ'ուզէր վրտան
 — Բարի՛ կին —
 Փունջ մը քառամ
 Ու գոնէ ծա՛ւ
 Մը լացող... :

Անբոյժ վեցիդ
 Ուրախ վրէժիս
 Բալասան,
 Արմատախիլ
 Կ'ուղարկեմ ծի՛ւ
 Մ'իւր հողէն...
 Այնքան դալար
 Ու նրբալար
 Է, որ զայն
 Պիտի դիւրա՛ւ
 Ճանչնա՛ւ անբաւ
 Իր դողէն...

Այնքան նրման

Երեքին ար զայն

Ծաղկեցուց

Որ պիտի զգաս

Լոյսն իր անհատ

Գորովին,

— Ծովերէ ծով,

Երբ կսկիծով

Հոգեցունց —

Դեղին այտերդ

Ամառին հետ

Համբուրուին... :

Այս իրիկուն,

Հոգիսդ դռն

Ալ իր մօտ

Եկո՛ւր այցի,

Որ ալ հանգչի

Խոնջ հոգին...

Զի աչքը բա՛ց

Մեռաւ, ու բա՛ց...

Ու կարօտ՝

Իր այն պանդուխտ

Տրդուն զմեռնիս

Հասակին... :

Վա՛յ Բրուտին...

Որոնել երգ մը նոր, ի զո՛ւր, ըսեղնին

Վըրայ սրտին, — մինչեւ մահնե՛րըս դեղնին...

Հըպիլ ամէն ծամ իրերու հերիւնին,

Կարօտագին, — մինչեւ մահնե՛րն արիւնին...

Ու քանէ քան գայթիլ նրադ, ու մերք ալ,

Ուրա՛խ, կիրա՛ն առնել, սօնէ սօն երբալ...

Հիւծի՛լ, — ու ծիլ առ ծիլ քօճիլ խորակէն,

Ու դեռ շիթե՛ր ըմպել յոյսին գործ ակէն...

Ու սակաւին փարի՛լ պղտոր այս կաւին՝

Երբ ան, փրստ-փրստ, ինկե՛ր է գետին...

— Վա՛յ մեզ կերտող, վա՛յ մեզ կոտորող Բրուտին... :

ԱՆՏՈՆ ԿԱԶԷԼԻՆ

Եթէ, ո՛վ երկիր, մօռ՛ւ դառնութեան,
Պիտի ծլա՛ս ըլլաս յաւէս խեղճերուն.
Ինչպէ՛ս ընդունիս պիտի նենճերուն
Սիրտերն անոնց, վա՛ղն, երբ քեզի դառնան...

Զի քեզի՛ դառնան պիտի միայն քո՛յն
Ամբարած կեանքէն՝ ուր կեանք չունեցան...
Անոնց մէ՛ն մի զարկն՝ աշխարհաստան
Պիտի ժա՛ծ մ'ըլլայ՝ խորհումդ յարանուն...

Ալբերդ՝ անհաւել անոնց արիւնէն
Պիտի բարբախին, եւ անոնց փխրուն
Նշխարէն պիտի վիճապնե՛ր յառնեն...

Ու գալոց անյազ զաւակներդ ամէն,
Վաշխառու դարուն մե՛ղքն ճիւղերուն՝
Ամէն աղբիւրէ պիտի մա՛հ խըմեն...

Պա Կիսնեաունն...

Սա գինեաունն, հնձանի պէս հոսեւան,
Անյայտ անկիւն մը փողոցի, զրկաբաց
Մեզ կ'ընդունի ամէն գիշեր, — ճառապած
Հոգիներու հայրագորո՛վ օրեւան...

Հո՛ն է դարիպն՝ իր սրտին դէ՛մ հանդիման,
Հողէ՛ բաժակ՝ արիւնեղէն ըսպառած...
Հոն կ'ընձիւղի ցաւին մոխիրն անտարած,
Ու վիհերուն վրայ կը ցաքի ծիածան...:

Ու գինեաունն, անանձնակա՛ն ու մըքին,
Եկեղեցի մ'է՛ ուր կեանքի մեղեդին
Ունի շեշտեր եղբայրութեան համազօր...

Ուր յանախորդ ու խանութպան կ'ըլլան մի՛,
Ու մասքոռական՝ ամէնուն պէս վիրաւոր...
Եւ ինքն Յիսուս կը բաշխէ հա՛ց ու զինի...

Այբիւ

Սիրեցեալ Անեռոջս ՏԻՐԱՆ ՏԵՓԱՆԵԱՆԻ ՔԱՐԱՊԵՏԱՐ յԻՇԱՏԱԿԻՆ

Գարնա՛ն անձրեւ, — լա՛ց մանկան՝
Որ մէկ աչքով կու լայ, միւսով կը ժրպփ...
Այսեղ երկինք մը լալկան,
Հոն հորիզոն մ'անապական կապոյսի...:

Գարնա՛ն արեւ, — սէ՛ր կընոջ՝
Որ այսօր կեանք ու վաղը մա՛հ կը բաշխէ...
Այնքեղ ծիլեր ու բողբոջ,
Հոս մանիշակ մը՝ զուրկ շողէ ու շաղէ...

Հեկեկուն պա՛հ մ'աղէսի,
Ապա խաւսումն յոյսին, գգուա՛նքն երազին...
Մինչեւ որ լո՛յսն անհետի՝
Ապրիլն ա՛յս է, — գործ ու կապոյս միասին...:

Քաղաքի-չէքներս

Դու՛ք որ, ընկեր կամ իբրեւմի,
Զիս անունովս կը կանչէք,
Ինչ որ ունիմ ձեզի՛ կու տամ՝ միառմի՝
Ամալերջի այս գլխերով՝ — կաղանդէք:

Ինչ որ տեսած է ինձ վերստ,
Ինչ որ տեսած եմ կեանքէն. —
Թշուառութիւնս՝ որով այնքա՛ն եմ հարուստ,
Թերութիւններս՝ որոնցմով զիս կ'որակեն...

Զեռերս՝ որոնք մերք միացան
Աղօթելու համար լուռ,
Որոնք յանախ հարուածեցին, եւ սակայն
Միշտ անկաւառ մընացին, մի՛շտ ալ մաքուր...

Մասերս՝ որոնք գալարեցան
Մերք ընդելոյզ, յուսալի՛ք...
Բայց երբեմն ալ բընարներէ փաղքածայն
Ու մարգերէ փաղեցին յոյզ ու ծաղիկ...

Զոյգ աչուրներս՝ որոնք բացին
Հոգիս երկու ռահի վրայ...
Որոնք լացին աւելի ցա՛ւն ուրիշին՝
Իբր ապալեր համբաներու ռահվիրայ:

Քերանս իմ — հնո՛ց անէծքներու
Եւ քի՛չ անգամ համբոյրի...
Բորք իմ լեզուս շղթայակալ, բայց հրլու՝
Ճամարսութեանց ու բարբառին մայրենի:

Եւ ականջներս իմ նրբաւակ
Բաշխումներու վաղաճու՛ւ, —
Հաւատարիմ եեզ, ո՛վ ներքին իմ նրւագ,
Ու սենչերու կանչերուն դէմ՝ մի՛շտ ըզգոյ՛ւ ..

Երկու ոսկերս՝ արեւաւառայր
Դէպի քիրախն իսէալի,
Արիւնաճամ՝ ճաշասկներէն սայրասուր,
Եւ անկումէ անկում՝ անճե՛ղ աւելի...

Ճակասս ամբիծ՝ որ շա՛ս անգամ
Գիտցաւ շիկնիլ ձեզ համար...
Հոգիս հրպարս, որ բորոսին բարեկամ
Եղաւ, մանկան հետ՝ զրաբրուն ու խոնարհ...

Ու սիրսս իմ, սի՛րսս երիտասարդ՝
Զոր ձեր առաջ նետեցի,
Ու ներեցի որ սրբորէ՛ք զայն ազա՛ւս,
Որպէսզի բոյրն իր մըխայ փա՛ղցր աւելի...:

Դուք որ ընկեր կամ քցնամի,
Տակաւին զի՛ս կը կանչէ՛ք,
Ինչ որ ունիմ ձեզի՛ կու տամ միտումի,
Ամանորի այս գիշերով — կաղանդչէ՛ք...

Ունանալան

ՎԱՅՐԱՍ ՅԱՅՈՒԼԻՆ

Վայրենակոծ գիտե՛ր աշուն, — լուսնային
Ուր ծառուղին կը փայտանայ իր մահով...
Ուր այժերու խորն անգամ խուլ, հիմա հո՛վ
Կայ, — հետեւի՛լ դեռ միգամայց մուսային...

Ու դէպի եեզ խելակորոյս վազել, ծո՛վ, —
Հընձա՛նը ձրի՛ մահասոյոր ծառաւին...
Անցեալ գանձերն ամէն մսխած, տակաւին
Յուսավառի՛լ ու վրհասիլ քախիծով...

Ու, Յաւերժին պարսպներուն դէմ ահեղ,
Արիւնելէ վերջ մեր հակասն անմիազ,
Անեզրութեան դաշտերուն մէջ՝ գոնէ հե՛ղ

Մ'ընդունուելու ընդհին ընդունիլ, — եւ երա՛զ
... Անձրեւել էի՛ք էի՛ք աստիճանն ապստամբ
Վէրքերու վրայ, որ բարի հո՛ւնձք տայ Աստուած...:

Ո՛վ Պերճաղիճ...

ՇԱՄԱՆ ՇԱՅՆՈՒԻԻՆ

Ո՛վ պերճաղիճ մեղկաղէտ,
Կիրքերու զո՛ւրք աղետի,
Ուր կը քաղուի՝ մանգաղէդ
Քաղուած ամէն օրէս ջրղի...

Որ, հրաւիրա՛կ անհրաւեր,
Հալածելո՛վ կը փախիս...
Կը ընորհես պա՛հ մը քեւեր,
Ապա ճախիճը մախիւզ...:

Կը շղթայես ըղձաւեր
Միտին ըստուկ հոգի՛ն ալ...
Ու՛ ցնծութեան տեղ՝ ցաւե՛ր
Կու տաս, եւ ա՛յ յազենալ...

Երէ կարինն ունի սէր,
Երէ դանինն ունի խիղճ,
Ո՛վ մեղկաղէս պերճաղին,
Մեր ձայնը գէթ մի՛ լրսեր...:

Որոգայքներդ երէ հա՛րկ
Է որ լարես փողոցէ
Փողոց, եղա՛ւկ, եւ անարգ
Համբոյրդ աշխա՛րհը խոցէ...:

Տառապեցո՛ւր ամէն ցու՛
Յանուն հացիդ մեղսալիւր,
Իրենց արեան մէջ զազիւր
Խեղդէ՛ սրբերը զանխուլ...:

Բայց, ո՛վ կաթիլ բարութեան,
Գերեզմանո՛ղ օրօրոց,
Ի սէր վերջին յարութեան,
Ա՛հ, մի՛ դըպիւր հա՛յ ջրղոց...:

Չ Ի Ն

Լծուեր ես դուն կեանքի կառփն ծանրակիր,
Համբերասա՛ր ձի,
Ջոր անդադրում պիտի քա՛րս հարկադիր
Եւ առանց դարձի:

Մտակներու շաշիւնին սակ առածիդ՝
Շոգեսոյր դարուն,
Պիտի համբուդ վրայ կողերդ բռնանիդ
Թորեն մի՛՛ս արիւն...:

Պիտի՛ ինքնաշարժն անցնի կուսէդ շոգեպինդ՝
Տալով քեզ փռէի,
Դուն գլխիկոր ու սփնելով, միամի՛ս,
Հեւաս գոյորժի:

Արեւոյսէն մինչեւ գիշեր օրօրուիս՝
Մըտուրին յոյսով.—
Փոյք չէ քսինքն ու նախասինքն յոգնավիզ,
Միայն չրլա՛յ սով:

Ու ֆարէ ֆար, նանապարհէ նանապարհ,
ձօնես խոնջ ազիդ,
Պիծակներու խայրոցին դէմ անպակտ
Զինած մունջ հոգիդ...

Ներողութեան ամէն արձագանգ,
Փողոցէ փողոց,
Ոչ ալ զիջի՛ս քօրվել հաշոցն ու լուսանք
Շուններու, զրոյց...

Ու, զայրոյթիդ հետ, ծամես սա՛նձը՝ բերնիդ,
Իբր յուշկապարիկ,
Ճակասագրիդ ի վրէժ՝ հոգիդ կըրանի՛դ
Շինած անառիկ...

Զի հարկադիր պիտի ֆա՛րցես սառնողորում,
Եւ չառանց դարձի,
Կա՛ռքը կեանքին՝ որուն լծուե՛ր ես ալ դուն,
Համբերասա՛ր ձի...

Պօրկանս Սնայց Երսի՛ն Լամար

Հողակոյսիդ
Ուլէս քաղար,
Քեզի՛, վրէժիս
Այս տաղը, մա՛յր:

Անճնիւր փռեակ
Շիք մ'է լացի,
Զօր գլխահակ
Լացի, լացի՛...

Ամօքահար՝
Ուրաս տրեւ,
Լացի օտար
Տըղու մը պէս:

Զի տղադ չեմ
Ալ կարծես քէ,
Ո՞վ եմ — ի՞նչ եմ —
Ոչ ոք զիտէ:

Պատահան ի՞նչ է —
Պարա՞սյն արդեօք՝
Ուր կը ննեւ
Հոգիս անոք:

Թէ դամբանին
Անն ու խորհուրդ,
Ուր կը սնանին
Ուրդն ու խրուրդ...

Հողն, — արարիչ
Ամենասեղծ —
Հողն ամէն ինչ
Մեզմէ խրկեց:

Ինձմէ՝ համբան
Գերեզմանիդ,
Քեզմէ՝ սփոփման
Քանի մը շիր:

Թոհն առօրեայ
Մեզ խորքացուց. —
Ընդհա՛րժ մ'եղայ
Անողնածեւծ...

Ու ցանուցիր
Ծագէ ի ծագ,
Կ'ունենն մոծիր
Կ'ըմպենն կայծակ:

Ու չե՛մ տրտալ,
Ու չե՛մ հոգիդ,
Այնքան կղկաթ
Ծիլն աղիքիդ:

Բայց կալուկապ
Ես ի՛մն ալ չեմ. —
Տերեւաքալի
Կը մընջեմ...

Եւ ամէ՛ն օր,
Եւ ամենուր,
Ցաւի մը հոր
Դաշոյնն է սուր...

Ու սահմանուած
Ի սկզբանէ,
Մահն որ, կամաց,
Զիս կը սպաննէ...:

Պարաներ

Ո՞րն աւելի կոյր, եղկելի եւ աղփաս,
— Պղտու ամբոխն որ կը շատալէ անճարկաս,
Թէ կայր մօտիկն այս, անճարեւի ռու հովին,
Հրապարակին վրայ ձեռնունա՛յն ճակաւին:

Մինչ մեծասան ջերմոցին խոր յախնապաս
Կը նարնաթի ամբողջ անճառ մ'անապաս,
Հիւղին մէկ խո՛րըր գորե, հաղէ կանթեղին
Մէջ կը պլպլա՛յ խաղաղութեան ձիթենին...

Ա՛հ, քող հարուստն իր նոխանոխ մօլեսակին
Տակ սարսափո՛ւ պահէ մըսկոս իր հագին,
Եւ իր գոռոզ արեւին գայուն ըզգայուէ

Վէրքերուդ, ո՛վ թռուառութեամբ ցնցոսի...
Անպարտ հոգին արեւափա՛ռ կը ցարթի՝
Նոյնիսկ ձրմեռն եթէ միսերն իր այրէ՛...:

Պարամութիւն

Ողորմած հոգի
ԶԿՆՈՐՍ ԵՐՄՈԳԻ
Զերմ Յիւսասակին

Զրլլայ, չրլլա՛յ որ աղաթին
Աչքերդ աղուռ, աղուռ՝ը սրղաս,
Երբ ողորմիս հէ՛ք աղփաթին:

Որ չըսեսնես թէ ի՛նչ կու տաս,
Փակէ՛ մէկ աչքդ ափիդ վրայ,
Միւսն ալ՝ ափին վրայ ստորադաս...

Պէ՛տք չէ աչքերդ, աղուռ՝ը սրղայ,
Տեսնեն թէ ի՛նչ կու տայ հոգին,
Եւ թէ ինչպէ՛ս կը դողդրղայ

Զեռն անճիազ ընդունողին...
— Թող սիրօր լոկ, սի՛րօր գիտնայ
Ինչ որ ըսաւ սիրօն աղփաթին:

Յուզամուրիկ ոչ իսկ յեփն
Ըզգայութիւն մը կամ բարբառ, —
Ա՛հ, դիւրագգա՞ծ է ցնցոսին...:

Տո՛ւր ու անցիր, իբրեւ եղբայր,
ԻՅչպէս պրօսուղն իր մօրմենին՝
Համբուն վրայ լեհանձնաբար:

Եւ քող գութին ու բշուռին
Միջեւ լուսի՛ւնն ըլլայ պատուար . . .
— Ա՛հ, ընդունի՛լն է դժուարին:

Անկիւնադարձ

Չեղայ բրնաւ փափկասուն
Մանկիկը զոր համբոյրներով կը ճածեն,
Եւ որ սէրո՛վ միայն սրնած ըլլալուն՝
Կը դառնանայ հարուածէ՛ն
Իսկ առաջին, հազիւ թէ ա՛փը համբուն:

Խանձարուրքիս իբր ընծայ
Մոգերը մահ բերին՝ փոխան զըմուռսի.
Ոչ հովիւներ եւ ոչ ցիսասող ունեցայ,
Ոչ ալ, նըման Յիսուսի,
Մըսուրին մէջ պրօակեցին զիս արքայ:

Եւ օտրանիս վրայ, զիտե՛մ,
Ժանեակներու չիջաւ մըռուցն ընդունայն.
Ոչ ալ հսկեց՝ մօրկանս անուշ կաթին դէմ,
Գուժկան անդիկն անձկութեան՝
Սերովրէի նինջերուս վրայ ժպտադէմ:

Դառն իմ դարուն ես վաղո՛ւց
 Ճանչցայ սաստերն, — ես իմ հացիս բուեցի.
 Շանքերուն դէմ, որպէս կաղնի հողմացունց,
 Մեծցայ վահա՛ն ես յնծի,
 Ու կեանքն ուսիս վրայ չղջիկներ քառեցունց...:

Շուները վրաս հաչեցին,
 Բայց առաջին ֆառէս փախան կաղկանձուն:
 Զիս ծրծումբի մէջ գլխիվա՛յր խաչեցին...:
 Որ քարձրանամ Ասքժուն՝
 Ընեկացայ ծառաւիճ հետ ու ֆաղցիւն:

Եղաւ ասեն մ'ալ վաղանց,
 Երբ գինեսուն տարի հոգիս սրտական, —
 Անկո՛ւճ սափոր՝ հուսկ կոտրելո՛ւ սահմանուած...:
 Անտառս ի՛նչ մեղներ կան
 Որոնց՝ ներման գրքին մէջ վա՛րձէ է գրուած:

Բայց քսուների քէ յոյսի
 Մէջ խեղդամոյն՝ պայծառասես քէ հաբբած,
 Տարաշխարհիկ տասակներուն վրայ յոյսի,
 Պաղատագի՛ն քելաբաց՝
 Մի՛տս նոյն աստղին բեւեռակալ մընացի:

Հեճախոյ՛լ՝ մէ՛կ աստղի յար,
 — ճի՛տ այն տղուն պէս որ հոգի՛ս էր աղու
 Ու ծովափի խիւներուն հետ կը խաղար,
 Առանց երբեք գիտնալու
 Թէ հազարէն ո՞ր գայլախաղն էր զոհար...:

Եւ հիմա որ կը կասի
 Յանկարծ արեւս, իմաստութեան ձիւնին մօտ,
 Գուցէ շաւղիս վերջին շեղման, — Երազի
 Մ'արեալոյսին ծոցն աղօտ,
 Ճակատագրիս լրման դեռ ի՛նչ կը պակսի...:

Ակռապրիկ, խորախռոչ ու ճաղաց,
Մարդոսկրեայ՝ ճուփ, խառնարան երբեմնի,
Կանթեղ անձէք, անհեղեի՝ մագաղաթ,
Ճեններակոծ լուսեան քրի՛ց լրբեմի...

Ձազիր ըսկի՛ն, միմո՛ս անխօս, դամբանի
Գոժկա՛ն գոհար ու պարտութեա՛ն սաղաւարս,
Անճե՛ղք պատեան, նրաստութի՛ւն կենդանի,
Փռեքաւա՛լ գմբէք, վախճա՛ն կիսաւարս...

Աններելի՛ վերադարձ, ո՛վ արձագանգ
Ունայնութեան. — ո՞ր խոզին դունչն ապիրաս
Շոպեր, հաներ է քեզ, պրօն՝ աղբառաս,

Ու ճողկանքով քրպուսեր, ո՛վ գանձ, ո՛վ գանկ...
— Գնչու մայսօր քեզ այս ճրդուն կը ծախէ,
Ու գինդ, ճրպա՛րս իշխան, երկո՛ւ մեռաղ է...:

Քառուղիներու բերնին խուռներամ
Յանկարծ կը կենամ
Գաւմաքափ ու լուռ,
Ինքն իր վրայ փակուած ջան մը պէս թափաւր:

Տան մը պէս թափուր՝ որու կասարին
Բուեր կը բառին,
Ու նըզովքին սեւ
Կը կափկափէ դո՛ւր փոքորկաթել:

Հիմերն իր խարխուլ
Կը փխրին շաղէն քայքայման անդուլ,
Ու կիսակործան որմերու ծերպին՝
— Կարիճներ կ'ապրին:

Եւ աղջամաւղջին,
Թեւաւոր մուկեր ընդոս կը թռչին
Ապակիներէն իր ջարդուփրօուր՝
Մարսուռ առ սարսուռ...

Կը նարնասի ցա՛յգ
 Ու ինչ շարունակ,
 Անհետանելի բոցերու մէջ ան,
 Ու ներսն ուրուակերպ կիճեր կը ճրչան...

Դուռն ամէ՛ն հովի
 Ու ժգին կը բացուի...
 Բայց ո՛չ ոք վառել պիտի չի տեսնուի
 Մոխիրն, ու նրսիլ շուրջը բուխերկին:

Քաղցած ու հոստ
 Քածե՛րն անգամ հոդ
 Թափել ու ջամբել պիտի չըկամին
 Խառնակ բեռն իրենց կոյր երկկամին...

Եւ տունն այդ քափուր լի՛ է հոգեխռով
 Արձազանգներով...
 Քանզի հոն, մութին,
 Հայր մ'իւր ձեռքերով ըստաննեց որդին...

Պղնձաւանջ

Տէ՛ր, դա՛նն է դարուն
 Ըսպունգը՝ ծաղկած սէզներու ծայրին...
 Ու մինչդեռ զարուն՝
 Սիրտերն աշնանաւ՝ ձրմեռէ՛ն կ'այրին...

Մազերէս մինչեւ
 Մայրասուր եղունգն ոսկերուս կապոյտ,
 Զարհուրանքին սեւ
 Կը փոփոխի սահանքն յորձանապսոյտ:

Եւ անդհողաստոյդ
 Մուրհներով, յա՛նկարծ, իսաւան ու քամին
 Կը գամեն հոգւոյս
 Առազասը գործ՝ սառսափի կայմին...

Ու ներբաններէս
 Կը սորի մեղքին հեծեծանքն ահա՛. —
 Քալէի՛ կարծես
 Հուսկ դասասանի տասակներուն վրայ...

Նրժարին դիմաց
Արդարակրօն խղճին անողբ,
Ո՞ր հոգին մընաց
Իր դիմակներուն ծիծաղովն արդեօք...

Ու կրցա՞ւ երբեք, —
Թագուն մեղքերու աղի՛ք բազմածալ, —
Ուղեղն յոգնաբեկ
Իր եղեռներուն շրմարհին յուսալ...:

Ի՞նչ մընաց մեզի, —
Երէ ոչ պծգանք, սոսկում, ապաւաւ...
Հեծքեր սրղոցի՝
Հէք ոսկորներուս վրայ մոլեգնաբաւ...:

Ականջներուս մէջ՝
Անբոյժ իծերու բոժոժներ գուծկան...
Անծիր ու անվերջ
Սարսուռներ ու սող՝ մասներուս վրան:

Կասկածը՝ մողէ՛ս,
Ջիղերուս ցանցին խոր արգելափակ...
Կսկիծը՝ կողերս
Անյազուրդ կրծող մուկի՛ ախորժակ...

Ցրնարք՝ չղջի՛կ,
Փռսփռուն գանկիս աղջին քեւապար.
Ու սենդը՝ հրձի՛գ,
Շնչերակներուս խուրձին դիւրավառ...

Անծանօթը՝ ժա՛նգ
Անքերիկի՝ գուլ շեղքէն սեւեռման...
Ու դեռ, զանխա՛ւլ զանգ,
Մահուան մղձաւանջն անվերջ, անսահման...:

Տա՛ր Պիս, Չանձրո՛յթ...:

Տա՛ր զիս, Չանձրո՛յթ ձիքազոյն, նորէն անճա՛ռ տա՛ր զիս, — հո՛ն...
Աղջամուղջին մէջ քազուն՝ ա՛լ չունենա՛մ հորիզոն...:

Ի՛ր անհունէն զա՛տ ուրիշ հագիս սահման չըմանչնա՛յ.—
Սրժիս շուփին, քա՛ղցր արիւշ, քաղեմ ձրի՛ք մանանայ...:

Թաղ քայլերուս՝ երեկոն պլլէ՛ շուփեր խաբատուն...
Շնչեմ շուշան ու մեկոն՝ միջեւ վախճանն այս համբուն...:

Եւ այս համբուն մըտերիմ ես մուրացիկն, ո՛րեւ տեսնեմ,
Ողորմութիւնս ընդունիմ լոկ իմ սրժի՛ս պալատէն...:

Հոգիս վարդի՛ պէս բանամ, աղցերուն դէմ առօրեայ.—
Ես իմ բոյրէ՛ս արբեմամ, եւ փուշն անո՛րեւ ինձ ըլլայ...:

Ու սրբացած, ո՛վ երազ, այս կաւեղէն յոյր աղէս,
Կործանիմ ի՛նքս իմ վրաս՝ ես ինձի տո՛ւն ու պարտեզ...:

Ո՛՜՜ ՅԱՆԱՏՏԱ...:

ԾՈՎԱՍՏՈՅՆ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴՆԵՐՈՒ
ՅԻՇԱՏԱԿԻՆ

Աստուածունհի՛, մերկ ու կապոյտ, — դառնոյնի՛
Մը պէս վաղուց մխուած տենչիս հիմաւուրց, —
Թէ եեզ արքուն երազեցի՛ զիտե՛ս դուն,
Ո՛վ մայր օրրան ու վերջնագոյն օրարան...:

Ոսկի ձկնիկ մը՝ սիրսս՝ երբե՛մն երջանիկ,
Հիմա զրկէդ տարագիր, — մի՛տս ակնդէտ
Եւ անբոյրիք՝ արծաթ կարքին հրմայփիղ, —
Տե՛ս, աւազէ աւազ եեզի՛ կը վազէ...:

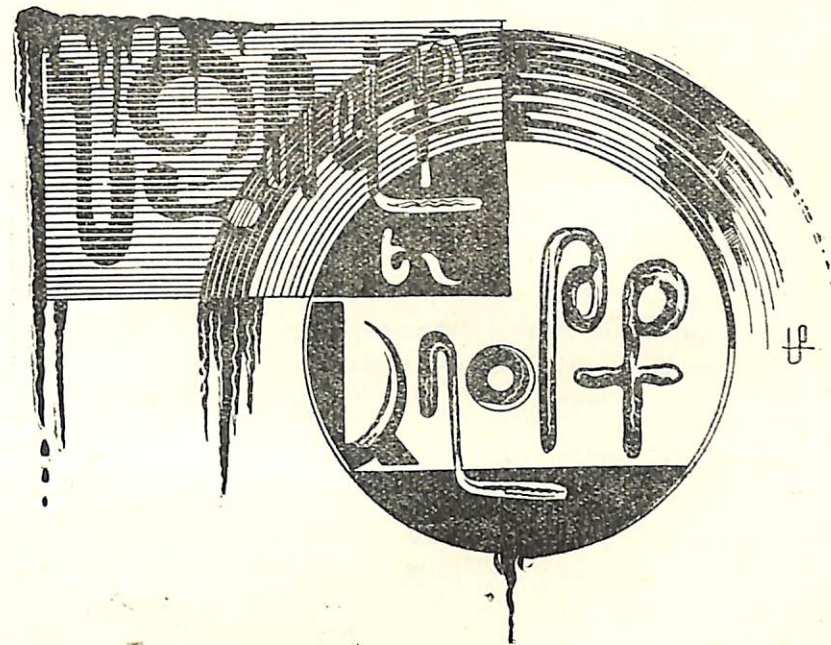
Ա՛հ, փառէի՛ ըստինքներուդ փրփրալի,
Անյաղք ուժիդ ա՛ղն ըմպէի շիք առ շիք...
Ու քեւերուդ — ուր մահն երա՛զ մէ՛ կապոյտ —
Վըտանգին մէջ օրօրէի՛ր զիս անվերջ...:

Զի հոգւոյդ խոր ու ցնորփիդ մէջ են բոլոր
 Քարերն անգին ու սափորներն հեռանփին...
 Ու մեկահոտ բոյսերը՝ դեռ անձանօք,
 Ու երփնազան լոյսերն որ լոյս չըսեսան. .

Հո՛ն է սօման, — նեկսարն հնդիկ արբեցման,
 Հոն՝ գեղգեղուն վիներն ամբողջ դարերուն...
 Հոն՝ Լէանճրի սի՛րսը, գօտին Կէռպաւսի,
 Փխնիկեցւոց անի՛ւնն ալ հոն՝ համակ բոց...

Հոն՝ անփրնին բաւիղներու վախճանին,
 Կամառակապ դուռ մը՝ բխրեղ ու սասափ...
 Եւ դա՛րձեալ հոն՝ անկոռոյս դրա՛լս մ'անլալօն,
 Ուսկից ոչ մէկն արտաքսէ մեզ պի՛ս՝ երբեք...:

Կեդրոնաձիգ հոգիներու հարսանի՛ք,
 Ուր անպայման պի՛ս՝ առյաւէտ նոյնանան
 Մարդն ու Աստուած՝ զիրար լըրի՛ւ հասկըցած...
 — Օ՛ր Թհալասա, հոգիս ի քե՛զ կը յուսայ... :

Պատճառակը

ՇԱԽԱՐԾ ՆԱՐԴՈՒՆԻՒՆ

Ո՛վ ժրպիտ, ա՛վ հեզնութիւն, ա՛վ անէծք, ա՛վ հանգանակ,
Քեզի՛, — վարդի մը վաղանց անմեղութեան չափ հրգօր,
Սիրող այս սի՛րսը խաչուած, գեղարդահա՛ր ու բռնար, —
Ժամանակսի պատճառն է վեր աղերսահա՛յց գանձանակ...

Աղերսահա՛յց գանձանակ՝ որ դէպի սէրն ակնդէտ,
Դասարկութիւնն իր խորունկ խոցի մը պէս կը բանայ. —
Ո՛վ ժրխոր, ա՛վ շարական, ա՛վ ամբոխ, ա՛վ քահանայ,
Պզտիկ աղօթք մ'ալ այս հէ՛կ սրտին համար քսէ՛ք զէք...

Պզտիկ աղօթք մ'ալ այս նո՛ր նրզովեալին համար, ա՛վ
Ճակատագրի նանկերէն նողալուած քա՛ղցր ուխտաւոր...
Քամահրանքի հեղեղէն շիւք մը ժրպի՛տ, — բա՛ւ է որ
Հընչէ՛ դասարկ գանձանակս այդի կրնա՞յ լուսնայով... :

Տօ՛ն է այս գիշեր. ու դեռ, — արթննալ
Յասուն, — ես փռե՛լ կ'ուզեմ հայելին՝
Ուր, ընդոս խուժեր գերեզմաններէն,
Կը պարեն անեղ ձեւերն անցեալին...

Ու մէկն անոնցմէ, Անտեսանելի՛ն,
Ունի քաղցր օրօր մը հին օրերէն. —
Կարծես որք լանջիս ասրաւէկ սալին
Հարնասուն շիրիւ՛ր կը հրնչեն նորէն...

Ու ջրնորքը, — կո՛յր կասու, — արիւնլուայ
Հանկերն իր արժի՛ւ խրատ՝ կը նրւայ,
Խելայեղ՝ հոսէն նենգերող հոգւոյս...

Ու զանկս, իր զանձէն պարսլուած անօր,
Ունկնդիւր ամուլ տնօրի մ'անձանօր՝
Տէ՛ր, կը պաղտի հառազա՛յր մը լոյս. .:

ՓԱԿ ԺԱՄԻ ՄԸ ԲԱԿԻՆ ՄԷՋ

Կաղկանձին, հո՛վ, փայլակներ՝
Գիշերուան սեւ այս ժամուն...
Մըքեր ենք բա՛կը ժամուն՝
Երբ վաղուց դուռն են փակեր...

Նիզեր են դուռն երկարով,
Բաններ՝ սուրբերն ալ այրի. —
Կանքեղին մէջ կ'առկայծի
Աստուած՝ կաթի՛լ մը ձէրով....:

Նարեկացին են քակներ
Ու Մաքրոյին քուր կից...
Բուրվառին մէջ, ո՛վ կսկիծ,
Մախիզ մուկե՛ր են ձագեր....:

Շուրջան, քրոջ ու ծննդայ
Փռեքաւալ կը սպասեն. —
Սասանան՝ սուրբ ըստասեն
Հարթած՝ լրացի՛ր, կը ցնծայ...:

Ո՛վ Տէր, լրբումն այս ինչո՞ւ:
Ծառայիդ ի՞նչն էր պակաս. —
Ունէր վեղար ու վակաս
Եւ օրհնութիւնդ երկնաչու:

Ունէր յակինթ ու զմրուխտ,
Ու լանջախաչ ու մական,
Ամբողջ հաւա՛սն հայկական,
Հազար ընծայ, հազա՛ր ուխտ...:

Սակայն դարուն ժողմը, Տէ՛ր,
Ուզեց ոսին ուրի՛շ փառք...
Եւ ահա Տունդ ամբալիակ,
Զի հոն Աւթա՛րհն է մըսեր...

Քանզի լրբած ալելու,
Խաղաղութիւն ու հոգեց,
Ելան ժամէն ու փողո՛ց
Իջան — յիւճո՛ց հրնձելու...:

Ա՛հ, մի՛ քողուր օրբանայ —
Ընթրեալ ցեղդ, ա՛յս ժամուն...
Դազաղուած դո՛ւր ժամուն
Զըկա՞յ ոչ մէկն որ բանայ...:

Քալեր, ու շա՛ս եմ ծովեր,
Ու ծառաւին եմ ավիդ...
Ընդունէ՛ մեզ, գրկէ՛ պիճդ
Մեր հոգիճե՛րը — մոմե՛ր...:

Ու մի՛ ներեր՝ իբր աւար
Սասանան խաչը սանի՛
Մեր դրժոխիճ կենդանի
Արժարձելու հնճը վառ...:

Քաջեղէն Դարուղեալին

Վասնզի, ո՛վ Կուսածին,
Սրտերն ի Քեզ յուսացին՝
Միտս անմրուունչ եւ անեղ,
Մոլեգնախանձ հընոցին
Եղաւ մեր մի՛սը բաժին
Ու պերն երա՛զը՝ ճաշեղ...:

Աստղերուն դէմ, այժմ ընդհար
Այս գոյութիւնն աղէխար
Զէ՞ անապատ մը մոխրի...
Կամ ովկէա՛ն մ'ալեսաս՝
Ուր մեր յոյսին առագաստ
Նաւաբեկեա՛լ կը խրրի...:

Նազովրեցի՛ թագաւոր,
Զարչաբանքէդ ահաւոր
Զեղա՞ւ մեր բախսն աւելի...:
— Ա՛հ, պիտի ե՞րբ կրանիքէ
Սեւ կափարիչն այս միքէ
Մե՛ր Յարութեամբ քաւալի՛...:

Աղտամուղտի Պիւծանք

Աղտամուղտի՛
Դիւքանք, տուղտի
Գոյն երազ,
Ուր պանդուխտի
Սրտերն ուխտի՛
Կը բանաս...

Դեղին կամ քուխ
Կաւէ կակուղ
Կանթեղին
Դէմ, ուր ա՛լ խուղ
Մը խղ կայ, — քուխ
Կամ դեղին...

Եւ որ, աւա՛ղ,
Օղէն առկախ,
Տակալին
Ունի նըւաղ,
Հաւասքը պա՛ղ
Իր կաւին...

Ու կ'օրօրուի՛,
 Ամէն հայի
 Առկայծուն,
 Իւ յոյսն անծիր
 Սեւեռած ի՛ր
 Ասործուն...:

Աղօսմուղո՛ւի՛
 Սղօթք, ուխտի՛
 Պատարագ,
 Մեր պանդուխտի
 Սրտերուն՝ քի՛
 Մը կրրակ...:

Պատարագ.

Եկեղեցի՛ ուր եղեգներն են դրպիր,—
 Մեծ իրիկուան դռները լա՛յն կը բացուին...
 Աստղերը մօմ կ'ըլլան, փառերը՝ դաբիր,
 Ու կ'ընծայեմ աղօթքս հովին ու ծովին...:

Յանկարծ, ի լուր դողանշներուն տարագիր,
 Ձիթենինե՛րը կը հակեն ճակատին...
 Ոսկի փրօճ կ'առնէ սօսին խաչակիր,
 Ու սառ ու դաւո՞ր քուրվառելով կը հասնին...:

Ու մեղանչող հոգիս, — նմոյսն փառանայ, —
 Պահ մը լուսնի ճշխարին մէջ կը մտնայ
 — Ապրելու ցաւն ու մղձաւա՛նքը մահուան...:

Այսպէս ամէ՛ն օր, — պատարագ աշխարհիկ, —
 Տէ՛ր, կ'ընդունի՛մ ես արձակուժս — երջանիկ
 Նրման անոնց՝ որոնք երբեք չըծրման...:

Հացի Քիչեր

Խնկապատար եւ անլոյս,
Խնչալէս զիւր մը լացի,
Նորէն մինակ մընացի՝
Խաւարին մէջ անդոհական իմ հոգւոյս...

Սէրերու հէք հոյլը — հոն,
Երկրպագու կ'աղօթէ. —
Վերջին մոմն ի՛նչ աղօտ է...
Եւ ընդունայն այս ո՛րքան խունկ ու լալօ՞ւ..
Աւա՛ղ, աւա՛րսն է արդեօք
Դու ազնեւուն տանկերու... —
Ձիս կենդանի քաղելու՝
Մեղանշական այս ի՛նչ ըստպ անողոք..
Որ մոլեխինդն ինծի մե՛ղք
Ու շիջումն այս ըլլար լոյս,
Մահասօյոր շնորհուն
Հաւաստի պուտ մը գոնէ Մե՛կը ցօղէր...

Ձի, դեռ կեանքին ծարաւի,
Սիրքս նոխազն է անմահ,
Որ յարութեան խաչին վրայ՝
Անհունին դէմ, բեւեռակա՛յ կ'արիւնի.. :

Քիւ՛ն Զանքս

ԱՇԽԱՐՀԱՑՐԻՒ ՍԱՆԵՐՈՒՍ

Սկզբնական երազիս
Աղջամուղջէն, օր մը, զիս
Կանչեցիր, Տէ՛ր, դաւօժ մը ծայրն ու ըսիր.
— «Քեզի՛ այս արժն, ու քելիդ շուքն՝ անոր ծիր»

— «Նախ հերկէ հողն. ու ոռօգէ՛ր քիւնքով
Անձնիւր ախօս, շէր ու խաւ.
Վեհա՛նձն եղիր, ու մի՛ բնաւ
Դադրիր, մինչեւ հասնիս այն մի՛ւս պատին հով..»

— «Ապա ցանէ՛, ու զրա՛րք,
Վարէ՛ր ցափանդ հորիզոնէ հորիզոն.
Դեռ չըմեռած լոյսը վարդ,
Ցանկդ աւարտած՝ հարկ է մինչեւ հասնիս հոն...»

Եւ այն օրէն ի վեր, Տէ՛ր,
 Ցընորհներու դատին մէջ սի՛րս կը վարեմ...
 Ո՛րքան յոգնած ու ծարաւի, քուտա՛ն եմ...
 Բայց այս՝ պարսփիս կէ՛սն է դեռ:

Պիտի ցանկմ երգեր, աղօթք ու երազ,
 Չունենամ պա՛ն միսկ հանգիստ.
 Հնձելու յոյսն իսկ չունենամ,— սերմերն այս
 Պիտի՛ ուռնանան քիս առ քիս...

Եւ, — ո՛վ գիտէ, — համայնական Նշխարին
 Մէջ, ու Սկիհին խաղաղութեան, — դժուարին
 Իմ արխնէս, մարմինէս
 Ունենամ մա՛ս մրն ալ էս...:

Անկապտելին

Տէ՛ր իմ, արիւնն այնչափ անչափ կը քափես՝
 Ու չըմբնայ Բեզ օրեփան ալ բսկիմ...
 Դռնուրեան հացն որոնելէն, վիճէ վիճ,
 Միւռնիկ հուսկ անգայտացաւ հետքն արեւս...

Ո՛վ Տէ՛ր, ինչո՞ւ հէ՛ք բերաններ կը վարձես՝
 Երբ սիրէ սիրս կը սուլէ օ՛նր ոսկի...
 Հոգեգալուստն ա՛լ պիտի բնա՛ւ չըծաղկի
 Եւն սուազայք նահատներուն վրայ վա՛ս...

Համբուրեցի բերաններ, — ո՛վ Մասնուրիւն...
 Արիւնըսայ սեղմեցի ձեռն եղեռնին,
 Եւ Նախանձին տեսայ աչքերը դեղին...

Անոնց վրայ դի՛ր ներողութեան մա՛սը Դուն,
 Զի, — մինչ անոնք աւարն իրենց կը համբէն,—
 Անկապտելի հոգիս ինձ հե՛՛ս է: — Ա.մէն:

Քաղձանք

ՎԱՀԱՆ ՅԷՔԷԱՆԻՆ

Գիշերին մէջ, ի՛նչքան խոր քլլայ ու խռով, ի՛նչքան ուռ,—
Արցունքներով ոռոգել վարդն ամոման մոզանոյս...

Լուսաբորբաւ ռ՛վ երազ, ըստասե՛լ քեզ, եւ անցփող՝
Գեղգեղածայն վարիլ քաղցր ու գեղեցի՛կ իրանցփող...

Տարագրուի՛լ թափանքի այս դարպասէն՝ կամովին,
Ու՛ր ամբողջովին յանձնուիլ պատահարին կամ հովին...

Ու մանկունակ մենութեան մատուցներէն մըսերիմ,
Ընդունիլ մա՛հը մահուր, ու միանալ Քեզ — Տէ՛ր իմ...:

«SURSUM CORDA...»

ՀԱՅՐԵՆԻ

ՊԱՐԻՍՊՈՆԵՐՈՒՆ

ՏԱԿ

Պոռնոգրաֆիկ

Յ. Ծ. Վ. ԿԱՄԱՐԱԿԱՆԻՆ

Խոստովանի՛մ, Տէ՛ր Յիսուս, առաջի Դո, զի անքիւ
եմ իմ մեղեքն, ու բազում.—
Որմեքուն թակ հայրենի այս ի՛նչ անայգ բուպասում
մահախուճապ, ցանուցիւ...:

Զբսիրեցի ես երբեք ոսոխն անաբ՝ որ միայն
սիրեց ոճի՛րն անասուած...
Եւ հերոսին օրհնեցի ռո՛ւմբն ահաբունդ — արձակուած
ծրմեքս սրտին բռնութեան...
Անողորմին՝ որ մաղծիս դիմաց իր բաղցր լացաւ,
ողորմութի՛ւն բաշխեցի...
Զի՛ երբ ծարա՛ւ էր խաչիդ համար խաչուողն, ան խնծի
պուսիկ մը ջո՛ւր զրլացաւ...:

Տէ՛ր վե՛ժխնդիր, արձակե՛ զիս հրլութեան կապերէն,
ու շաչեցո՛ւր խարագանդ...
Դախսավայրէդ վրտաբէ՛ր գայլերն, որ ես հրնագանդ
բլլամ գառնե՛ւկըդ նորէն...:

ՇԱԻԱՐՇ ՄԻՍԱՔԵԱՆԻՆ

Պառա՛ւ, գարո՛ւն է բերուն՝
Ծաղկածիծաղ գառներուն...

— Զիւներուն վրան

Ուլե՛րս մեռան...

Պառա՛ւ, հարսնի՛ք է սիրուն՝

Վարդազրուար կոյսերուն...

— Հարսերուն գոտին,

Ա՛հ, ինկաւ գետին...:

Պառա՛ւ, Զաւի՛կ է ցնծուն՝

Աստուածապա՛տ գիւղերուն...

— Մե՛ր եկեղեցին

Եւ գիւղն այրեցին...:

Այլ հայրենիքն է հեռո՛ւն՝

Տարաւրիկ հայերուն...

— Մու՛ր եղերը վրա՛ս՝

Թաղէ՛ զիս, զրդա՛ս...:

ՄԻՔ ԱՅԻՆԱՅԻՆ...

ՀԱՅՐ ԱՐՍԷՆ ՂԱԶԻԿԵԱՆԻՆ

Ո՛վ մեծասքանչ դու հա՛յ բարբառ,

Տալի՞դ՝ առկա՛խ իմ orragfես.

Լուսաւորչի կանքե՛ղ անմար,

Ինչպէ՛ս երգել քեզ՝ առանց քեզ:

Երբ Բառսէն յոգնած, Աստուած

Արսասանեց՝ մեծ Եղիցին,

Շրթներն Անուր, ո՛վ առեղծուած,

Երկնելով քեզ՝ քեզ երգեցին...

Ու նախասեղծ, դրախտաբրնակ

Արարածներն բզբե՛զ ուսան .—

Մոնչեց առիւծն, ու հեզունակ

Պլպուլն երգեց գեղգեղաձայն:

Ու դարէ դար գեղեցկացար,
Հեղանապուկ ու ռսկեղնիկ,
Հալածեցին քեզ սարէ սար
Բարբարոսներն՝ որպէս եղնիկ...

Մերք արաբին նետն հոգէառ,
Յանախ պարսկին գեղարդը սուր...
Բայց դուն անհաս արծիւն եղար,
Նետ ու գեղարդ՝ յուսակքսուր...:

*

Գողթնի բնարհն ու Ոսկեդար
Ու Վարդանանք վրիժամրուանչ,
Նարեկացին հոգեկիբառ
Ու Շնորհալին եղեմաշունչ...

Գինեփրփուր ո՛վ դաշխուրան,
Բոցիդ հրաւիւրն եկան, — ակի՛դ...
Դուն խնկանօ՞ք բազմաբուրեան,
Ո՛վ իմ լեզու ականակիս...:

*

Ո՛վ իմ լեզու, ո՛վ հայ բառեր,
Ես ծառանցորդ մ'իբրեւ յետին,
Ձե՛զ կ'ուղեւորեմ այս մեղեդին՝
Որուն մէջ սի՛րսս եմ ամբարեւ:

Ա՛հ, ունենա՛մ ձեզ՝ ծառն իբրեւ
Սաղարքներ հոծ եւ անթառամ, —
Մանուկներուն հովանի՛՜ սամ,
Ու ծերերուն՝ հայո՛ւ բարեւ...:

Եւ աղօթի երբոր կենամ,
Ձեզ խունկի՛ պէս արտաբուրեմ...
Ձեզ մասունքի՛ պէս համբուրեմ՝
Շրքներուս վրայ միւռոնահամ...:

Թող բո՛ւրձ հազնիմ, ու մուխիմդ
Խամեմ — օտար փուերու քակ . —
Դուք ինձ պալա՛ս գեղափանդակ,
Ու ծիրանի, ամբոս ու խնդ...:

Արածեմ խա՛զ, ու լեզուս հե՛ք
Դրժոխքներու պէս տոչորի .
Շրքներուս վրայ դուք զով ջուրի
Ձեր լսփոփա՛նքը շփեցէ՛ք...:

Ա՛հ, — օրօրէն վերջ մայրական,
Ու սերերէն զարնանային, —
Նշխարքս ձե՛զ ունենային
Իբրեւ աղօթք քաղմանական...:

Շարայրք

Բարձրին թալ, բարձի մ'ալ ինքը հսկայ,
Վրէժը հակսին, դիւցազնութեան սաղաւարտ,
Խորհրդանի՛շ հալածանքին անաւարտ,
Նորայրը՝ մերկ աստուածօրէն՝ էր խոկայ:

Կողերն ի վար արարչութիւնն ապագայ
Կը հրաժորի իբր ոստերէն խէ՛ծը վարդ.
Հորիզոնին սեւեռած բի՛բքն աստղազարդ,
Աւերն ի վեր թեւածալ խաչ մ'է վրկայ:

Ժա՛հը է ծրծեր ան եղիւրէն անյասակ,
Ու կարկառեւ ափն արաբին վայրենի,
Ու՛ սիրալիր՝ զոհն իբրեւ հի՛ւր կ'ընդունի:

Ու բաւն հովուն,— անկախութեա՛ն դրօշակ,—
Կը խոյանայ լեռներն ի վեր յեղակարծ,
Նահասակի ռսկոր մ'ափին վերամբարձ...:

Պանդուխտը

Հերոս իր հօր հողվարին
Վերջին այցն էր. այն տարին
Չբաւ վարուցան:
Զո՛ւր ջանաց մայրը պառաւ
Զինք կեցրնել .— անիրաւ
Չըլլսնէ՛ց սրղան...

Թողուց տրտէն հայրենի՛
Ուր հողն էր գո՛յն արիւնի,
Ու մահն՝ ակնդէ...
Ու մեկնեցաւ նո՛ր աշխարհ,
Փնտրելու բախտ մը պայծառ՝
Ճակատագրին հետ...:

Յընո՛ւրբ, ցընո՛ւրբ:— Ի՞նչ գրտաւ՝
Եռուզեռին խոր անբաւ
Գլխովին կորած:—
Տաժանք ու իղմ ու քախիծ,
Ու նախասինք ու կսկիծ,—
Պատառ մը չո՛ւր հաց...

Ճանչցաւ զըռի՛ն մը միայն,
 Ու նրկուղներ անձկութեան,
 Փռխան արեւի...
 Զինք արմրկող վայելիքին
 Մի՛cs հեռուէն, ըզձագին,
 Կեցաւ բարեւի...

Տարիներով կրեց յար,
 Տարահալած ու բռնառ,
 Քա՛ր քա՛րի վրայ...
 Մինչեւ որ ա՛լ իր սրտին
 Վրայ սեղմեց ծա՛նր իր՝ զօտին,
 — Դարձի՛ր ռահվրայ։

Կողկողագի՛ն համբուրեց
 Այդ զամձը — գի՛ն դառնահեծ
 Կեանքի մ'անասուած...
 Եւ իր աչքերն առաջի՛ն
 Հեղ յառեցան իր ցուպին՝
 Անկիւն մը լրբուած....

Կաղանդ էր. ա՛վ անրնկեր
 Պանդուխտին սիրտն ամռէր
 Պիտի շնորհաւոր...
 — Օ՛ հայրենի սեղանին
 Միրգերն ու հացն ու գինին,
 Ու հարսերն աղաւոր....

Ու հառաչեց.— «Հայրենի՛ք,
 Հողդ ու ջրիկդ երջանիկ,
 Արեւո՛ղ մասաղ...
 Ինչք՛ու՝ զանձերն աշխարհին...
 Դառնամ երկիր, դառնամ հին
 Օրերու հօտաղ...»

Ու խա՛չ հանեց.— անպասնառ
 Զիւնհալին հո՛ն պիտի՛ ըլլար,
 Համբո՛յր սար մանին...
 Համբուրէր խոփն՝ որմէ հինգ
 Սերունդ ապրե՛ր էր, եւ ինք
 Մնացեր անբաժին...:

Այլ հողն է նո՛յն ամենուր,
 Ու սրտին վրայ քառած լո՛ւռ
 Օգնասն՝ ակնդէս...
 Ու վաղ էան ծիլն առաջին,
 Ղարխայն անլա՛ց քաղեցին՝
 Իր մուրագին հեռ...:

Պաղատարին

Բազմէ բազին, ասրուեանէն մեարժարժ՝
Քուրմերն ինչպէս բոց մ'արարիչ կը սանին,
Եւ աղյն անեղ հառազայրո՛վ ըզգեսնած՝
Կ'օծեն արեա՛մբը զոհերուն՝ նակասնին:

Ինչպէս ջուրերն ընդհողագնաց կը ժայթփին
Տար ափերու պարեխներէն՝ յեղակարծ,
Ու՛ ծագէ ծագ՝ անյեղի մահն արեգին
Ուշաթուռո՛վ մը նոր կ'առնէ վերադարձ:

Նոյնպէս եւ դո՛ւն, ո՛վ Պաղատար հայրենի,
— Զոր տարագիր սերունդ մ'ամբողջ կը սանի
Իր օճախին ու մահերուն մոխրին հետ... —

Երկնէ երկին, ու ծովէ ծով, ծագէ ծագ,
Վե՛ր այժմ եւ միշտ հաշիւներէն ախտաժէտ՝
Կ'ըլլաս արե՛ւ, կ'ըլլաս ալի՛ք ու կայծակ...:

Քրեոնիոց

Մեռելի գո՛յն իրիկուն,
Անկարեկիր, հեկեկո՛ւն,
Քաղփն վրայ ու համբուն՝
Ուր անձրեւեց օրն ի բուն...

Ամէն դի շաղ, շամանդաղ.
Ամէն աչփի խոր՝ արցունք.
Ամէն ուսի վրայ դազաղ,
Ամէն ափի մէջ կայ խունկ...

Օ՛ր հեծեծման, — ժա՛մ՝ անբաղ
Կարօցներու քափօրին. —
Անդրապատճ՛ւմ դիւքախաղ՝
Ուր իրարու կը փարին...

Տըփալէն, հա՛մր ու դանդաղ,
Կը փալեն որբն ու այրին —
Վայրի համբուն վրայ մասաղ
Աւետան ծիլե՛րը կ'այրին...

*

Հոգւոյս վրայ ճամանդադ,
Եւ աչքերու խոր՝ արցունք,
Եւ ուտերու վրայ դազադ,
Եւ ափերու մէջը խունկ...

Կը փալեմ ե՛ս ալ — բարի՝
Ամէնուն պէս, ու խաղաղ...
Իւ կը պատռի, կը պատռի՝
Սուգը, — մոխրո՛վ լի մախաղ, —

Յըրսիս վրայ ու համբուն՝
Ուր անձրեւեց օրն ի բուն,
Անկարեկի՛ր, հեկեկո՛ւն...
— Մեռելի գո՛յն իրիկուն...:

Մերո՛նք

Մերոնք, աւա՛ղ, որ անցեալի
Նըզովներէն կու գան հեռու,
Ունին կննիւն ըսպինքու
Եւ անոնց ա՛լքն անբուժելի...

Ասելուքին կոչուին, կամ սէր,
Վըրէժ ու վի՛ճս են բոլորն ալ.
Վընիւնին չե՛ն կրնար մոռնալ.—
Մեռելներուն հե՛ս են խօսեր...

Ասողերուն դէմ ըսպառազէն՝
Վիրապն ի վեր կը մազլցին.
Հեւեով հազիւ՛ն հրպած լոյսին՝
Կը քաւալին ապառաժէն...

Հովիւներէն հայրենական
Այնքան արեւ բերելէ վերջ,
Խոնաւ ու սեւ գութերու մէջ,
Մերկ ու մսկոս կը հեկեկան...

Ու կը թանձրն՝ հաւսմ' ու դանդաղ
Ժահր ու շղթայ, դիրք ու սաժանք...
Մտերնուն վրայ նստեր է ժանգ
Ու բիրբերուն շուրջ՝ շամանդաղ...

Եօր կուրուքեամբ համայնակուլ՝
Թոհուրոհին մէջ խաժամուծ,
Չեն գիտեր ի՞նչ ընել վատոյժ
Իրենց ձեռքերն ու կա՛մբը գուլ...

Ու ցնորհներու ուսայնին որս՝
Հեռով հեռի՛ յար իրարմէ,
Եղբայր եղբօր սի՛րս կը քամէ,
Ե՛ւ խղճալի, ե՛ւ բարբարոս. .

Սակայն վաթարն այն է որ դեռ,
Ոստիկն արքուն՝ քուր ու սապա՛ր
Կը սրէ անոնց յետանաբար
Վիզերուն վրայ,— ու չե՛ն գիտեր...:

Թիմառ. ներք

Յ. Ճ. ՍԻՐՈՒՆԻՒՆ

Երբեք դիտե՛ր էք գաղթէն
Ծիծառնիկները դարձող.—
Փարս՛ւնն իսկ են, ու բախտէն
Վարձատրուած հոյլ մը շող:

Բանուորի սիրս ու կրօնաց
Ունին, ու քեւ կենսուրախ.
Երդէ երդի՛ք են վաղուց,
Կը կրեն շիւղեր ու շաղախ:

Երկրէ երկիր, ամպէ ամպ,
Հոսոսած մա՛հը մօտէն,
Այժմ ի՛նչ անուշ գոհութեամբ
Իրենց հասի՛կը կ'ուսեն:

Անձիւր ծովեր են անցեր,
 Խաւքերն իրենց օրեւման.—
 Ի՞նչ գազաններ եւ օձեր
 Դեռ աչքերնուն կ'երեւան...

Աւազներուն վրայ շաւեր,
 Ճամբան ինկեր են անթաղ,
 Ու քանիներ են գասուեր
 Ոսղերու զոհ աւ մասաղ...

Բայց ծաւրք, ծաւրմն ու լսաղիւր
 Հասեր է հուսկ մայրենի
 Բոյնը կործան, — սո՛ւրբ դաբիր՝
 Ուր մահն անգամ մեղր ունի:

Ու երգն անոնց փիւ է փիւ,
 Երդէ երդիք երթն անոնց,
 Սրբին, քննիւղ աւ հրնիւ
 Կաւ ջայ, հոգւոյն՝ թե՛ւ ու բոց...:

Քրիստափոր Ա՛րքայէշեան

«Երկիւղածութեամբ լուարու»

Աստուածաբար դու նեկսարին խո՛ր սափոր,
 Դուն, բողոքի տեղատարաւի գերանրաւ,
 Կոհակներու դէմ ոսկեղէ՛ն ապառաժ,
 Օ՛ր վեհերու վեհ վերբերան, — Քրիստափոր...
 Փա՛ւք եւ համբոյր՝ եեզ ծրնանող մըսուրին...
 Լիւաժ յայսին բացիւր մեհեա՛նը կապոյտ
 Ու բաշխեցիր մեզի նաւակն՝ անկապո՛ւտ
 Ազատութեան, — արիւնի հա՛ցը խորին...

Եւ դարերուն աւ Վիսօսին ոսկեսար
 Կրտսէկելով օ՛ր մ'արձագանգն եղեռնիդ,
 Իբր՝ ռվկէանին խոր քաւալող կրտսէիդ՝
 Ձոհաբերմանդ արիւնին մէջ սուղեցար...
 Յաղթեց երազն՝ երազողին, — փերեցար
 Ինչպէս բազմի սեմին ու խփի նո՛ւռ մը վարդ...
 — Մ'անհերուն մէջ մահն հերոսի՛ն է հրպարտ.
 Հողն յաւէտ նոյն՝ միայն անո՛ւնն է օսար...:

Շեփորեցիք մեզ, — արոյրէ՛ մեղեդի,—
 Պատգամն իժի՛ն դէմ պայքարած ըլլալու,
 Եւ փոխանակ բախին քախի՛ծը լալու,
 Աստուածօրէ՛ն փերուիլ օ՛ր մ'աղէի...:
 Ու տակաւին, բամբոռոտն փողահար,
 Յրթնեաղին մէջ ման կու գաս ջահաւբարձ...
 Մինչ կ'արտասուէ Անհունը, — մա՛յր դիւցազանց,
 Մարմարացայ շիրմիդ վրայ շաղ ու գահար...:

Դուն, նամարիս եկեղեցւոյն նեղրի՛ս վէմ,
 Զոր նրգովել Նազովրեցին պիտի բնա՛ւ
 Զրկամենար... դուն գիտաւո՛ր արտագրաւ,
 Ու մահակոխ Գողգոթային Բեթղեհէմ...
 Աղչամուղջին որչէն իր հօտն այսահար
 Աւալուէին սրնգավարող մե՛ծ հովիւ...
 Մեր հարնատուն հակասներուն վրայ խրոխ՝
 Բոցամրոռնէ՛ն մտենի, մի՛տս անըսպառ...:

Դուն, համակ սեր, անպարտելի՛ պարտութիւն,
 Սաւառնաքէ՛ւ անկում, խոյա՛նք խորանդունդ...
 Դուն, ժիրաժիր լըռութեան ռո՛ւմքն անաբունդ,
 Օ՛ մահասոյգ անմահութիւն մեհարթուն...
 Մրթի՛ր, մրթի՛ր, մեր սրտերուն մէջ արաւ,
 Մարգարէ՛, սո՛ւրբ եւ հրգօր, սո՛ւրբ եւ անմահ...
 Յեղն, այս գիշեր, թող արիւնո՛ւլդ արթենայ,
 Ու վրիժաբորբ փո՛ւ անունովդ երդնաւ...:

Պատնիել Քարուժան

Յեղն երկիւղած երբ խոստումովն Արուեսին
 Կը սպասէր, պի՛տ բոցալեզո՛ւ Գալսեան,
 Քառսն ի վեր յածող կայծէ մ'ոսկեման
 Քեզմով Ակնի՛ն արեալուսեց վերսին:

Հանճարդ հնչեց, ու մրրիկնե՛ր արթնցան՝
 Երբ Յեղին Սիրսն ընծայեց խուլ երկնին...
 Եւ Հեքանոս Երգերու հոծ երկունքին՝
 Մեղր ու գինի, սէր ու դափնի՛ բաշխեց ան:

Զրկա՛ս հիմայ, Զո՛ն անասունած եղեռնի...
 Զրկայ հողվար մ'ալ ուր իր խունկը բերէ
 Օր մախսաւորն հեռակորոյս ավերէ:

Մեծ Երագին, աստղահո՛ւռ նռնենի,
 Բեղմնափռէ՛ն եղաւ անիւնդ հողմավար,
 Ու պերն Հոգիդ՝ Վարիւնլրայ նունուճար

Մ'որուն արմատն ոչ ոք գիտէ քէ ո՛ւր է. . . :

Այսօրիս Բարդաղեմ

Թէ աչերնին Արեւուն դէմ փակեցին
Անոնք, — Սարսափն ըսպանեցով իրենց հետ,
Դեռ կը կառչի՝ քեզ Անցաւորն՝ ուր Անձէդ
Կը մնայ ըստուեր մը լոկ դժնէ, ցնորագին...

Կը յամենա՛ս դուն, Նահասա՛կ մեծածին,
Ճամբուն վրայ՝ ուրկէ անցան առ յաւէս,
Ու կը փրփրիս, կը քալթրի՛ս ծառաւէդ՝
Երբ քեւն Անոնց հրալի նակեիդ խառոյկին...

Ու կը կանգնիս նորէն՝ հանդարտ՝ պաղ աչերդ
Յառած հաննի մը բզզիւնին, — անհո՛ւն կէս՝
Ուր անցեալէն ո՛չ մէկ յուզում չի՝ քրթուար...

Ո՛վ ձայներուն Զա՛յնը մեռած, պղտո՛ր Գեհ,
Յամառող շո՛ւնչն Անմահներուն, — վա՛րդապետ,
Վերադարձի՛ր, քլլայ Երգի՛ մը համար...

Պիսաք Մեծարկնց

Այգիներուն այգերգով լի՛ մրթնեալ՝
Ուր կը ձիւնէ քուտառ աստղի մը հոգիք...
Սարերուն սի՛րը մեղեսիկ, ու դեղձան
Սի՛րքը լոյսին՝ որ կ'արիւնի դաշին վրայ...:
Առն՛ւն որ, զո՛ն, երակն արծաթ կը բանայ,
Գործ յոյզերու ծովն աղեղո՛ղ ծիածան.
Նաքրիճաքայր իրկուններու հո՛ւր ոսկին,
Ու համբուն ասին ըսպատող հի՛ւղը խաղաղ...

Ըստե՛ր, որ իր անծիր քախի՛ծը լարեց
Ծաղկէ ծաղիկ ու ծագէ ծագ, ու անվերջ, —
Լիներու բիլ աչերուն մէջ, հէ՛ջ սուզակ,
Կորած կոյսին փնտնեց կորած մասանիք...:
Նախընծայ վա՛նկը հոգեւունջ մատանին.
Աստղերուն սի՛րս բացող երկչո՛ս մանիւշակ...
Եւ դեռ ու մի՛ս՝ փերթողներու սրէին մէջ՝
Լուսակարկա՛շ ճրւաղ — Միսափ Մեծարկնց...:

Ոսկի Յարկեանին առթիւ

Ահարոնեան օձացուսն աշիդ՝ անե՛ղ ուսնվիրայ,
Հեռանըժոյլ հրաւեին հեհեւակապե՛սն աստղաբիր...
Աղօթքի խոռո՛ւ Ախարեան՝ մեր երբեքուն վրայ դարիր,
Բարունապետն եռամեծ՝ այգաղօղանց էջմիածնայ...
Ոգորման զո՛ւ արձագանգ, վրէժի նրժա՛ր արժաքեայ,
Նազելաձայն Բա՛ղր օրօր՝ մեր Երազին անօժիս,
Երասխի մօլք արբերն շախմա՛ծ ուռի՛ դառնաւիք,
Ան՝ որ հեզե՛լ մեզ ուսոյց նորաստեղծեա՛լն աքուրայ...

Աւխարհայա՛ծ աւխարող, որ ամենո՛ւն կը ժրպսիս,
՛Խ անեղիցի կանթեղն կը բաշխես լո՛յս ամենուն...
Եւ աղամանդ լրաւքեամբդ, ուրասներու մաղծին դէմ
Տիգրանի Ո՛ջն անագոյ կ'որոտաս, մի՛ւս Բաղրադէմ...
Ինչպէ՛ս երգել եեզ, անյա՛ղք հերոս, հովիւ իմաստուն, —
Ան՛ւրդ ալ, սրբի՛նգդ ալ ունին մէ՛կ աղաղակ, — Աւե՛սիս...:

Վեհանձնօրէն մահաճիւղ, անմահօրէն ցաւազին,
Ո՛ւ եռամեծ բՍուերներ, — դուք որ, փոխան հրնազանդ
Խունկին, վառօ՛ղ ծրխեցիք ու մասաղի տեղ՝ ըսպա՛նդ
Ճաշակեցիք՝ ունկնդիք գուպարներու նրազին...

Բողոքի փո՛ւռ, ու փերա՛կ ըսփոփանի, — փոքորկին
Մէջ փոքորի՛կ վրիժագոռ, — դուք որ Ուխտն նորաւանդ՝
Ապառաժէ ապառաժ՝ շանթեցիք բո՛ցն արգաւանդ,
Ձեր մահն, այս՛, բայց երբե՛ք չըյանձնեցիք ձեր հոգին...

Դուք որ, հացին պէս արդար ու խաչադրո՛ւմ ու քրծուն,
Ձեր Միսր ձրի՛ բաշխեցիք Արխարանց Ասքրձուն,
Ու Արեւուն լոյսն ազա՛ս ըլլար աւ հողն՝ օրհնաբեր...

Դուք հրաւիրաւ դեռ միւս նո՛յն Պասգամն ունիք՝ Բաղրօրէն
Ձարչարազին... Եւ այսօր, Աստուանի ձորերէն,
Ձեզ մեռնելո՛ւ կ'ողջունենք, — յիս ցազնահո՛յլ եղբայրներ...:

Քե՛ն Դ՛նո՛ւք...

Եւ Անոնք,— հո՛յլ հոգեղէն — բոլոր մէկ, գիշերանց,
Հնչեցուցին աղիւն անդորր՝ արձագանգող իմ հոգւոյս...
Ու կրտսիս վրայ քառած մահիկն — ուրո՛ւր գիշախանձ —
Երբ ոռնացի անէծճով՝ անագնակոյնի՛նչ սրտաւ խոյս...

Ճրագս հրայտս մարեցաւ այդքան լոյսէ սառսափած,
Երբ խոռոչներ ուղբագուրկ նայեցան խորն աչքերուս...
Խաչելութիւնն ամչցաւ՝ սնարիս վերեւ քեւաբաց,
Թււերն իրենց երբ բացին նարնասումով մ'հոգեսոյզ...:

Ես — բախտաւոր մը դժբախտ նամբաներուն եղեռնի—
Անուանելով՝ շնչեցի անոնց հոգին, մի առ մի,
Թշուառութեանս աղօթին մէջ երեսի՛ վրայ տարած...:

Ու մոնչեցի, վիրաւոր վագրի մը պէս գալարուն.
— Մոծի՛ր մը ձեռ մոխիրէն մեր մահամերձ արեւուն՝
Ձոր ծովէ ծով արծարծենք, կասարածէ կասարած...:

Դժբախտս Դ՛նալս...

Ու յեղակարծ շիջումին հետ կանքեղիս,— խաւարէն
Անհունացեալ մեծութեանս անդոհին խոր մահակոծ,
Հերոսահողն իբր հեղեղ մը խուծեց,— լո՛յս տարօրէն...
Ու շնչաւոր խաչերու հոգիս անտառ մ'եղաւ հոծ...:

Ես նուրիշ առ նուրիշ բանալով բռուցցնեմ անոնց — նրկարէ՛ն
Մագաղաթներ, — կարդացի՝ ավերեմուն մէջ խորախոց՝
Պատգամը վաս զամերուն՝ որոնք արեան ակերէն
Համբուրուած ճա՛նք կը դառնան ու նառագա՛յր ոսկեղօծ...:

Դրայայ անոնց կողերուն վերջին, ու մասս այրեցա՛ւ...
Քերաններնուն վրայ տոչոր, դրբի համբոյրս իբր բապունգ,
Ու լախսահար ծունգերնուն վարած լալո՛ւ վիշայ ծունգ...:

Սլլ ուրական մը հրաշունչ, բազմաբեղուն եւ անբաւ
Անխն անոնց հովերո՛ւն լանձնեց, — գալո՛ց խրախոյս,
Եւ անա մաս մ'այդ մոխրէն բընարիս վրայ ու գլխուս...:

Շաղաւօտի՛ն ..

Շաղաւօտի՛ն, երազին մեղրովը դեռ քարաւուն,
կռպերս անուշ կը բացուին՝ քուռներուն զեղզեղէն...
Ու մեռելոց — արեւա՛նք աստուածամուտ — հոգեղէն
Կ'ընդունիմ այցն՝ ակօսներն ինչպէս տարաին արեւուն:

Կ'օծուի նակասս համբոյրով մ'անգայս՝ որ զիս ամենու՛ն
Կ'ընծայէ, — զո՛հ որ մոխիր կը շրջէ քաղցր այս հողէն...
Անոնց հոգին — աւետեաց ռահվիրայ սի՛ւն լուսեղէն —
Կը սեւեռէ իմ հոգիս հորիզոնին մօտանոյն...:

Ու կ'երգեն, — ո՛վ քաղցրութիւնն անոնց այրած Քրնարին
Որ հարնաշի՛ւնն ունի խոր Մորենիին անբայառ...
— «Արցունքը չէ՛ որ մեզի անմահութիւն պիտի տար...»

Որ անկապուտ ծիրանի՛ հագնի Սպիտակ Այրուծին,
Եւ անբրբիք մեր հրակշումն օգոստափառ նահանջէ,
Զբլա՛յ երիցս ուրանալ մեզ՝ երբ Ափս'ը կանչէ...»

Չեր Գուռը

Զահասալարի այս դարուն՝ նախնիքներով օրօրուն,
Երբ, աչքերուն ու հոգւոյն մէջ մարդկութեան ծերածեր,
Գուռին անձրեւն է ցամքեր, Երազին քե՛ւր խանձեր,—
Այս անխորան եւ անսուրբ, երես ու ռի՛ւս օրերուն...

Երբ, անբոսոյց ու վարան, համբաներու վրայ լրբուն,
Զրկանքն իր քա՛ղցը կու լայ, յոյսն՝ իր վերելքն ապալեր.
Երբ վաշտուէր ու պրկերգ այնքան զահեւ են փրկեր,
Ու ձայնը չէ՛ դեռ լսուած աղաղակն՝ զանկերուն...

Երբ տարածաւ առնութեան եւ իգութեան վաղահաս
Շարուններուն ու ծեփին երկրպագու, ո՛վ Սերունդ,
Փեքակներէն՝ մեղրի տեղ՝ մազն ու մօխիւր կը ստանաս...

Ինչ որ անմահ է, անպիղծ, անկապելի՛ սակաւ ին,
Զեր շո՛ւնչն է, — ո՛վ նահասակ ռահվիրաներ — որ արնո՛ւնդ
Կու՛ տայ մեզի եւ իմաստ՝ ճէ՛ք ու փխրուն այս կաւին...:

Քաժակաճառ.

«Արբէ՛ք ի սմանէ...»

Կարմիր բաժակն այս ընծա՛յ ձեզ, եղբայրներ՝ ծաղկասի,
Որոնց հակսին սրբադրեճմ եւ աչքերուն մէջ բոցեղ
Արիարանց հոգիէն միւռոն մը նոր կը կարի...
Ու կը լայննա՛յ Երազին ալիքն, աղեղ առ աղեղ...:

Ընծա՛յ շեփոռն ալ Յոյսին, նորընծաներ Նոր Ուխտի՝
Որու կանչին հետեւորդ ձեր հայրերուն փառանեղ
Արեան հետքին կը բերէք, շղթայակիր պանդուխտ
Անխոցելի ձեր արտերն ու բազուկներն ալ անեղ...:

Ծովերէ ծո՛ւլ, քէ հարկ է, արիւնն հեղեղ առ հեղեղ
Պիտի հոսի, եւ գուցէ՝ դեռ չընսած քիրախին՝
Հասակներուն ձեր պատահե՛ք բլլայ դրօշա՛կն այս անգին...:

Բայց դուք արբէ՛ք ի սմանէ... ապա բաղեղ առ բաղեղ
Համբարուելով, փայտէ՛ք իրարու սէ՛ր ու խախտ՛ջս,
Իրարու սէ՛ր ու գերի, — մինչեւ Ազա՛սն Արեալոյս...:

Քննաթեղջիւր

Պոնտեան մարմա՛ր կորոզին մխուած նիզա՛կ, ու Հայկեան
Աղեղին նե՛սն ուղղաքիռ՝ արձակոյին պէս անեղ...
Ու Յարդգողին մըսուրէն, մեր ուսերուն վրայ հեղե՛ղ
Առ հեղեղ լո՛յս անձրեւող միշտ անըսպա՛ռ սերմնացան...:

Դեղերներու քրքափառ՝ որոտ ու փայլ ու զեղզեղ,
Վահագնի շո՛ւնչ, ու հրա՛ւժ Անահի, շնո՛րն Ասդկան...
Ողիմպոսէն Յաւսիւտս, ու Հրոսվմէն Բագաւան,
Կը սաւառնիս դեռ անկաս, կամարակա՛յ լսկուսեղ...:

Ու մեզ, — քեզմո՛ւլ համախումբ Նո՛ր Աւետեաց Իւրայէլ, —
Կ'առաջնորդէ ցայգ ու իս անսանձելի՛ն Վարազդաս,
Նաւասարդեան փառներու դէպի կրկեսն — Այրարա՛ս...:

Ուր հայ կիներ՝ — մէյմէկ Կալիպատրա — ընծայե՛լ
Պիտի կղկաք կողերնուն արաշուրթի՛նք փութան
Քե՛զ, ո՛վ հայ Ոյժ, — կենսայորդ Ամալթեղջի՛ւր լիութեան...:

ՌՆԻԱՆՍ՝ Հայ Հողերուն

Իղձերս ամէն հնձելէ վերջ աստղերու քակ օտար,
Վարդիս քերթերն երեսուն ցանցնելէ վերջ հովերուն...
Նաւըս՝ կռկէն վիրաւոր՝ անծիրն անցնէ՛ր ծովերուն,
Ու՛ հողամած՝ քսէի՛ աչքերս հողին դրախսովայր...:

Ինչպէս քրքուրն իր բրժո՛ժն, ինչպէս վերա՛կն իւր՝ մեղուն,
Ունենայի հայրենիք մը վերջապէս, — նետահար
Իմ քերտուս երկնելու քռի՛չքը նորոգ, — ուր ըլլար՝
Համայնական լոյսի՛ն պէս՝ կեանքերով կեանքը գեղուն...:

Ու, — զըւարա՛կ ուխտադիր գիւղի մը պարզ խորանին, —
Ազա՛ս՝ պղտոր ժրխորէն ոստաններուն ախտածէս,
Բաւելի սի՛րս ամէնուն, ու մահս ինծի՛ր ըլլար գէթ...

Ու հեռասոյգ եւ անտես, աստղի մը պէս անբրնին,
Խնկապարտ՝ շիջումով՝ յանձնէի բորբ ու բեղուն
Հոգիս դարձեալ Անհունին, եւ անիւնս՝ Հայ հողերուն...:

Հայաստան

Ողջո՛յն օտար աստղերու Գութին ներքեւ Լացողին...
Հողին — ըսպո՛ւնգ անյագուրդ՝ որ կը մըխայ ծագէ ծագ —
Մշտնորոգ Մայրութիւնն այրեացաւեր այս Հողին
Ըսեղծահրաւ Փրօսութեան ծրծեց Աւի՛ւնն անապակ...:

Եւ ուր Սարսափն էր երբեմն ու Սովն ու զա՛հն եղեռնին,
Լքումն ոռոտ՛յն կը հիւսէր աւերակէ աւերակ...,
Ահա՛ մանկալն իր մանին հետ՝ զուրանե՛րզը բերնին,
Ու քաղցր քա՛ղցն Անուրչին, ու համբոյրները կըրակ...:

Գեղանահար սրղաներ ու ոսկեփրօս աղջիկներ՝
Որոնց զլխուն վրայ Գարունն օգոստափա՛ռ է շափեր,
Շամիրամի հրաւազան կապոյտ Ուլունքն աչքերնուն՝

Կը դիտեն, — ո՛վ այգածին, արիւնածի՛ն, ծովածի՛ն...
Աւծիւր մեծ՝ որ սարէ սա՛ր կը նախէ, ծաւալո՛ւն,
Լուսաւորչի մաքրալոյս Կանքեղն ոսկի՛ կըսուցին...:

	Տարեթիվ	Էջ
<u>Պիրա Մը Լուսին Թեւեռուն Արայ</u>		
Աչնանային Մեղեղի	1925	11
Ի՞նչ ես Դուն...	1926	13
Silentium Amoris	1925	15
Աչքերդ	1926	17
Վայրի՛ Մեղու...	1926	18
Նախազգացում	1925	19
Նոր Բանկում	1925	21
Առնչութիւն	1926	22
Բողէ	1924	23
Մութին Մէջ	1926	24
Մեկնելէն Վերջ	1921	25
Դեղին Սիրտ	1922	27
Սիրերդ	1926	28
Ժամադրութիւն	1923	29
Մեկնում	1926	32
Ժխտում	1927	33
Դաս Մը	1926	34
Քաղցր Յաճախանք	1923	35
Ո՛չ եւս Ալ...	1923	37
Հեռակայ Համբոյր	1922	39
Պղտթ՛կ Աղջիկ...	1925	41
Իմ Երկուորեակս...	1925	42
Հաջորտութիւն	1926	43
Աչքերուն Երգը	1927	44
Աւաղում	1926	45
Փռչի	1927	47
Մաղթերդ	1925	48

<u>Գրքեր, նամակ</u>	Տարեթիվ	Էջ
Ճամբան	1921	51
Այգային	1922	52
Գարնան Առաւօտ	1921	53
Առուակին Մէջ	1921	55
Նարնջիններուն Տակ	1924	56
Գեղջուկ Օր	1922	57
Տիւանդորը	1922	59
Իրիկնային	1922	61
Հովուական	1928	62
Գեղջուկ Իրիկուն	1921	63
Մեղեղի	1923	65
Ծովը, Ծովը...	1926	67
Կալուկապ Արծուիկ	1926	68
Վինն Անձրեւին...	1922	69
Աշնան Գիշեր	1921	70
Յուսուիք	1924	71
Զիթենեաց Լեռը Հով է	1923	73
Դաշտահանդէս	1928	75
Յայտերդ	1923	78
Ծովահանդէս	1923	79
Խղենին	1921	82

Պատգամների Պատկերները Արեգ

Կեանքս	1926	85
Երազին	1925	87
Այս Ճամբան	1928	89
Անդամոնալի	1921	91
Հծծին	1921	92
Դոնէ Օրուան Մը Համար	1921	93
Կակարան	1926	94
Օ՛ր Լուսնի...	1922	95
Մենութիւն	1921	96
Հայելիիս Դէմ Առ Դէմ	1924	97

Պօնաւ	1922	99
Աստուածածնունդ	1925	100
Ագաւոր Զուլթակը	1926	101
Մահերթ	1921	102
Գիշերն՝ Հեռուէն	1922	103
Մեներդ	1924	105
Ծիւ Մ'իւր Հողէն...	1923	107
Վա՛յ Բրուտին	1923	109
Անէծք	1925	110
Սա Գինեատուն	1926	111
Ապրիլ	1925	112
Կաղանդէքներս	1930	113
Աշնանացան	1930	116
Ո՛վ Պերճաղիւճ...	1931	117
Զին	1930	119
Մօրկանս Անայց Երբին Համար	1927	121
Աղքատները	1927	124
Ողորմութիւն	1927	125
Անկիւնադարձ	1927	127
Դանկ Մը	1927	130
Թափուր Տունը	1927	131
Մղձաւանջ	1927	133
Տա՛ր Զիւ, Զանճրո՛յթ	1929	136
Ձ ! Թάλασσα...	1925	137

Պատգամների Պատկերները Արեգ

Դանձանակը	1931	141
Սուգ	1925	142
Աղթք	1928	143
Խաչեալէն Յարուցեալին	1931	146
Աղտամաղտի Դիւթանք	1930	147
Պատարագ	1924	149
Լացի Գիշեր	1924	150
Իմ Յանքս	1928	151
Անկապտեղին	1923	153
Բաղձանք	1931	154

Հայրենի Պարիսպներուն Զանգ

Տարեթիվ էջ

Խոստովանանք	1931	157
Պառաւր	1925	158
Ո՛ւր Մեծասքանչ...	1931	159
Նորայրը	1921	162
Պանդուխտը	1925	163
Դաղափարին	1926	166
Մեռելոց	1923	167
Մերոնք	1928	169
Ծիծառները	1927	171
Բրիստափոր Միքայէլեան	1921	173
Դանիէլ Վարուժան	1921	175
Կոմիտաս Վարդապետ	1925	176
Միսաք Մեծարենց	1921	177
Աւետիս Ահարոնեան	1930	178
Ջեզ Մեռնելո՛ւր Կ'ողջունենք	1926	179
Եւ Անոնք...	1924	180
Խրախոյս Դալոց...	1924	181
Շաղաւօտին...	1925	182
Ջեր Շուշը	1929	183
Բաժակաճառ	1926	184
Աժալթեղջիւր	1931	185
Աճիւնս՝ Հայ Հողերուն	1925	186
Հայաստան	1923	187

ԳՐԱԴԱՐ Կ. Պոլիս (1921—22)
Գործու (1923—24)
Աղեքսանդրուպոլիս (1925—30)
Արեւիկ (1930—31)

ՏՊԱԳՐԱԴԱՐ 500 օրինակ, Արեւիկ: Նոր-
Օրսի սպարաճեկն յոյս տեսած
1931 Դեկտեմբեր 6ին:

ՈՒՂՂԵԼ՝ ԿԱՐԴԱՆԵ ԵՌԱՋ

Էջ	Տող	Օխալ	Ուղիղ
19	15	շեմքերուն	շեմքերուն
43	1	Հեռունեքեկ	Հեռունեքեկ
47	9	անակնկալ	անակնկալ
80	18	ցալիե՛ր	լացե՛ր
87	10	դեմ	դեմ
88	2	նեքերուն	նեքերուդ
96	10	հանդիման	յանդիման
100	10	Բեգասիս	Պեգասիս
117	2	աղսեղի	աղսեղի
149	4	հոմին	հովին
150	8	լալօ	լալօն
150	15	շրքերուս	շրքերուս
159	2	Տալի	Տալի
177	16	Մեծարկնց	Մեծարեկց
187	1	Ողջո՛յն	Ողջո՛յն
187	6	ոռսայն	ոռսայն

Հայրենի Պարիսպներուն Հան	Տարեթիվ	Էջ
Խոստովանանք	1931	157
Պառաւր	1925	158
Ո՛վ Մեծասքանչ...	1931	159
Նորայրը	1921	162
Պանդուխտը	1925	163
Դադարարին	1926	166
Մեռելոց	1923	167
Մերոնք	1928	169
Ծիծառները	1927	171
Քրիստափոր Միքայէլեան	1921	173
Դանիէլ Վարուժան	1921	175
Կոմիտաս Վարդապետ	1925	176
Միսաք Մեծարեւոյ	1921	177
Աւետիս Անարոնեան	1930	178
Ջեղ Մեռնելո՛վ Կողջունենք	1926	179
Եւ Անոնք...	1924	180
Խրախոյս Դաւոյ...	1924	181
Շաղաւօտին...	1925	182
Ջեր Շունչը	1929	183
Բաժակաճառ	1926	184
Ամալթեղջիւր	1931	185
Աճիւնս՝ Հայ Հողերուն	1925	186
Հայաստան	1923	187

ԳՐՈՒԱԾ Կ. Պոլիս (1921—22)
Գործու (1923—24)
Աղեքսանդրոպոլիս (1925—30)
Արեւիկ (1930—31)

ԳՐՈՒԱԾ 500 օրինակ, Արեւիկ: «Նոր
Օր»ի տպարանէն լոյս տեսած
1931 թվականէն 6իւն:

2013

Դ Ի Ն

50 Տրախտի

20 Թրաւի

1 Տոյար

Դիմել Հեղինակին.—

K, GARVARENTZ

Ecole St. Grègoire Illuminateur
Grèce

Dourghouti
ATHENES

ԾԱՆՈԹ.— Ապստրանգները միշտ կանխիկ:
Փօսի ծախս չկայ: